Convenant Veiligheid in en om het onderwijs 2023-2027

ZADKINE

albeda

STC GROUP
LEADING IN LEARNING

BOOR kwaliteit in onderwijs

LMC voortgezet onderwijs

Yulius

GRAFISCH LYCEUM ROTTERDAM

POLITIE

Halt.

de Passie
evangelisch bijbelgetrouw voortgezet onderwijs

VMBO HAVO Atheneum Gymnasium GSR

ioz stichtingjoz.nl

MONTESSORI LYCEUM ROTTERDAM

hmc HOUT- EN MEUBILERINGS COLLEGE

emmauscollege rotterdam

AVICENNA COLLEGE VMBO - HAVO - VWO

Yuverta

scholengroep driestar - wartburg

Hoornbeeck
Leren voor het leven

LAURENS LYCEUM

Horizon
onderdeel van ihub.

rudolf steiner college

OPENBAAR MINISTERIE

Gemeente Rotterdam

Inhoud

Voorwoord 6

1. Rotterdams convenant Veiligheid in en om het onderwijs 7
1.1 Vertegenwoordigers 7
1.2 Uitgangspunten 7

2. Doelstellingen 8

3. Privacybepaling 9

4. De rol en taken van de convenantpartners 10
4.1 De rol van de school 10
4.2 De rol van de gemeente 11
4.3 De rol van de politie 12
4.4 De rol van het Openbaar Ministerie (OM) 13
4.5 De rol van stichting Halt 13
4.6 De rol van stichting JOZ 13

5. Samenwerking en afstemming 15
5.1 Blijvend kritisch en innovatief 15

6. Overige bepalingen 16

7. Ondertekening 17

Bijlage 1 19
Na de schok... Informatie voor scholen en leerkrachten

Bijlage 2 45
Checklist controle op wapenbezit in en rond scholen

Bijlage 3 63
Leidraad bij seksueel grensoverschrijdend gedrag: Zo klein als mogelijk, zo groot als nodig

Voorwoord

Convenant Veiligheid in en om het onderwijs 2023-2027

Met de meeste Rotterdamse jongeren gaat het goed. Sommige leerlingen en studenten hebben net een zetje extra nodig om tot optimale ontwikkeling te komen. Sociale, digitale en fysieke veiligheid is een cruciale voorwaarde voor succesvolle schoolcarrières van leerlingen en studenten. Het is daarom belangrijk dat zowel leerlingen en studenten als het onderwijspersoneel zich veilig voelen in en rondom de Rotterdamse onderwijslocaties. Hier wordt al langere tijd stevig op ingezet. Voorbeelden zijn schoolveiligheidsplannen, pestprotocollen, vertrouwenspersonen en het registreren en behandelen van incidenten. Tegelijk zien we dat de samenleving complexer wordt. De ondertekenaars van dit convenant delen gezamenlijk de zorgen over een beperkte groep leerlingen en studenten met wie het niet vanzelf goed gaat. De betrokken partijen hebben een gezamenlijk belang bij het creëren en in stand houden van een veilige school, het welzijn en de veiligheid van de leerling/student en het personeel. Met het ondertekenen van dit convenant[1] leggen we een goede basis voor onze integrale samenwerking om preventief en betekenisvol te kunnen interveniëren, vroegtijdig te signaleren en onze gezamenlijke informatiepositie te verbeteren.

Door ondertekening van dit convenant maken de partners kenbaar als stad samen te werken aan een veilig schoolklimaat en schoolomgeving. Iedere organisatie draagt hieraan bij vanuit de eigen taken, bevoegdheden en mogelijkheden. Dit houdt in dat de scholen hun interne regelgeving en sanctiebeleid uitvoeren op basis van de Wet Sociale veiligheid op school[2]. Genoemde betrokken partijen ondersteunen scholen hier zoveel mogelijk bij.

[1] Dit convenant bevat een eerste set aan afspraken, die later aangescherpt kunnen worden.

[2] Op 4 juni 2015 zijn enkele onderwijswetten gewijzigd in verband met het invoeren van de verplichting voor scholen om zorg te dragen voor de veiligheid op school, Staatsblad 2015, 238.

1. Rotterdams convenant Veiligheid in en om het onderwijs

1.1 Vertegenwoordigers

De onderstaande vertegenwoordigers van de partners[3] ondertekenen dit convenant en stemmen in met de gemaakte afspraken:

- Ahmed Aboutaleb (gemeente Rotterdam)
- Said Kasmi (gemeente Rotterdam)
- Marloes de Vries (bestuurder Zadkine)
- Ron Kooren (bestuurder Albeda)
- Petra van Lange (bestuurder STC)
- Rob Hoogstraaten (bestuurder Grafisch Lyceum Rotterdam)
- Bob de Baedts (bestuurder BOOR)
- Lorenzo Civile (bestuurder LMC-VO)
- Marc Mittelmeijer (bestuurder CVO)
- Marieke de Kreek-Haven (algemeen directeur Yulius Onderwijs)
- Frank van Hout (regiodirecteur Yuverta)
- Arjen van Kralingen (bestuurder Hoornbeeck)
- Paul Oomens (bestuurder HMC)
- Arco van Wessel (bestuurder de Passie)
- Melle de Vries (bestuurder GSR)
- Ties Kragten (plv. rector Montessori Lyceum Rotterdam)
- Martijn van Kordelaar (bestuurder iHUB)
- Erik van Hoogteijlingen (bestuurder Laurens Lyceum)
- Richard Troost (bestuurder Avicenna College)
- Raoul Majewski (bestuurder stichting KAVOR)
- Artho Jansen (bestuurder Vrije School)
- Leendert van Wezel (bestuurder Driestar-Wartburg)
- Fred Westerbeke (politiechef Rotterdam)
- Janet Ten Hoope (directeur- bestuurder Stichting Halt)
- Guilherme Carinhoza da Graca (directeur Stichting JOZ)

De onderstaande vertegenwoordiger van de partner ondertekent dit convenant voor gezien:

- Hugo Hillenaar (Hoofdofficier van Justitie Arrondissementsparket Rotterdam)

1.2 Uitgangspunten zijn dat:

- Het gemeentebestuur verantwoordelijk is voor de ontwikkeling en uitvoering van een integraal veiligheidsbeleid in haar gemeente.
- De school en/of schoolbesturen[4] verantwoordelijk zijn voor een veilige onderwijs- en werkomgeving voor leerlingen, medewerkers, studenten en derden die de school bezoeken.
- De politie belast is met de handhaving van de openbare orde onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.
- Het Openbaar Ministerie verantwoordelijk is voor de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde.
- Stichting Halt een gemeentelijke opdracht heeft met aanbod ter preventie en voorkoming van recidive.
- Stichting JOZ verantwoordelijk is voor de uitvoering van de opdracht 'Grenzenstellend Jongerenwerk' in opdracht van de gemeente Rotterdam. Deze opdracht is onderdeel van het Rotterdams veiligheidsbeleid en heeft tot doel een bijdrage te leveren aan het voorkomen van overlastgevend- en crimineel gedrag van Rotterdamse jeugd op straat, op school en online, door het versterken van sociaal-emotionele vaardigheden.

2. Doelstellingen

De doelstelling van dit convenant is het hebben en behouden van een veilig klimaat in en om de school.

Dit realiseren we door:

Preventief beleid, ter voorkoming van incidenten

- Gezamenlijk werken aan een veilig schoolklimaat en veilige schoolomgeving.
- Herkennen van de signalen van ondermijning en het tijdig voorkomen van normafwijkend gedrag en schooluitval.
- Zorgwekkend gedrag van en zorgwekkende omstandigheden rond leerlingen/studenten vroegtijdig signaleren en aanpakken.
- Versterken van de weerbaarheid van leerlingen en studenten om slachtoffer- en daderschap (jonge aanwas) te voorkomen.
- Een stevig preventief beleid met aandacht voor het versterken van beschermende maatregelen én tegengaan van risicofactoren van delinquent gedrag.

Curatief beleid, ter voorkoming van verdere escalatie in geval van incidenten

- Bestrijden van overlast, vandalisme en criminaliteit in en om de school.
- Repressie inzetten waar nodig. Strafbare handelingen tegen personeel, leerlingen/studenten, bezoekers, omwonenden en/of eigendommen worden niet geduld. Partners in dit convenant zetten zich volledig in om een bijdrage te leveren aan het herstellen van de openbare orde, veiligheid en/of integriteit van personen en goederen.
- Een goedwerkende keten vormen van signalering, analyse en opschaling van zorg- en veiligheidsvraagstukken rond individuele leerlingen/studenten. Hierbij zetten de partners in dit convenant zich in om het onderwijs actief te betrekken in casuïstiek, waarmee het onderwijs een bijdrage kan leveren aan een integrale aanpak van individuen met als doel om de kans op schoolsucces van leerlingen en studenten te vergroten.
- We verkennen gezamenlijk de voorwaarden, waaronder uitwisseling van persoons- en/of politiegegevens met het oog op de privacy van de betrokkene zo veilig mogelijk is, rekening houdend met het wettelijk kader. Dit ten behoeve van samenwerking in casuïstiek.
- We volgen ontwikkelingen ten aanzien van gegevensdeling in andere gemeenten, op het gebied van wet- en regelgeving, volgen de jurisprudentie en de uitspraken van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP).
- Integraal samenwerken met de partners in het convenant én andere partijen in het onderwijs-, zorg- en veiligheidsdomein.

Registratie en evaluatie

- Werken aan innovatie en doorontwikkeling van de aanpak door samenwerking en kennisuitwisseling en in het algemeen kritisch oog voor verbetermogelijkheden van de aanpak. Partijen werken vanuit het gezamenlijke belang van veiligheid in en om de school. Zorgen voor korte lijnen: per partij, op centraal en op lokaal niveau één contactpersoon, die intern kan schakelen met te betrekken personen/afdelingen.

[3] Deze partners zijn in de eerste instantie betrokken, andere relevante partners kunnen indien wederzijds gewenst later aansluiten.
[4] School en of schoolbestuur: deze worden wisselend gehanteerd in dit convenant. Afhankelijk van de organisatie/context is dit een taak van de school en/of het schoolbestuur.

3. Privacybepaling

Dit convenant is géén grondslag voor het verstrekken van persoons- en/of politiegegevens tussen de deelnemende partijen. Zij zijn gehouden aan de voor hen geldende wet- en regelgeving.

Geldende wet- en regelgeving en kaders
Hier is opgesomd de geldende wet- en regelgeving en kaders die relevant zijn ten aanzien van de rol en taken van diverse partners ten aanzien van de sociale, fysieke en digitale veiligheid en relevant zijn voor de in dit convenant opgenomen bepalingen:

- Het schoolbestuur is gehouden aan de van toepassing zijnde onderwijswet- en regelgeving en vanuit de Arbowet verantwoordelijk voor de veiligheid, gezondheid en het welzijn van werknemers. Zoals opgenomen in de onderwijswetten (art. 4c WPO, art. 3.40. WVO 2020 en art. 5a WEC) en de Arbowet.
- De politie heeft tot taak in ondergeschiktheid aan het bevoegd gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels te zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven. Specifiek voor de samenwerking metscholen gelden de richtlijnen in de Kadernotitie Politie en Schoolveiligheid van de Nationalepolitie (2016) en de politie is daarbij gehouden aan de Wet politiegegevens (Wpg) en het Besluit politiegegevens (Bpg).
- Het Openbaar Ministerie is verantwoordelijk voor het opsporen en vervolgen van strafbare feiten en is gehouden aan de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg) en de Aanwijzing verstrekking van strafvorderlijke gegevens voor buiten de strafrechtspleginggelegen doeleinden;
- De gemeente heeft de regierol op het lokaal veiligheidsbeleid. Om dit goed in te vullen, is het integraal veiligheidsplan (IVP) van belang. Artikel 38b Politiewet bepaalt dat gemeenten minimaal eens in de vier jaar (in een IVP) doelen vaststellen op het terrein van veiligheid. De belangrijkste veiligheidsopgaven van de gemeente Rotterdam en partners zijn beschreven in de veiligheidskoers 2023-2027. De gemeente, de schoolbesturen, politie, stichting JOZ en Stichting Halt zijn daarbij gehouden aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

4. De rol en taken van de convenantpartners

In dit hoofdstuk zijn de rol en taken van de convenantpartners opgesomd in relatie tot de doelen die dit convenant nastreeft. De rol en taken zijn niet limitatief.

4.1 De rol van de school

Contactpersoon

- De school of het schoolbestuur wijst een persoon aan die tot taak heeft dit convenant uit te voeren en die optreedt als contactpersoon voor de andere partijen in dit convenant.

Bekendheid en borging van het convenant

- Binnen de school en/of het schoolbestuur is duidelijk wie de contactpersoon is voor het convenant en tot wie men zich wendt bij vragen en/of problemen bij veiligheid in de school.
- Elke school is wettelijk verplicht om een veiligheidsplan op te stellen. Bepalingen in dit convenant sluiten zoveel mogelijk aan op het schoolveiligheidsplan ingevolge de Arbowet en de Wet Veiligheid op school.

Preventie

- De school spant zich in om strafbare handelingen, overlast en andere aantastingen van de veiligheid in en rond de school te voorkomen. Zij bespreekt onderwerpen met leerlingen/studenten, onderwijspersoneel en indien relevant met ouders. Hiervoor kan de school contact onderhouden met (veiligheids-) partners. De contactpersoon/veiligheidscoördinator van de school kan, wanneer de situatie daarom vraagt periodiek overleggen met de aangewezen contactpersoon/wijkagent van de politie. Gezamenlijk gaan zij na of (aanvullende) maatregelen nodig zijn.
- Wanneer de situatie daarom vraagt biedt de school een overzicht van de diverse mogelijkheden van aangifte doen, melding maken en/of de wijkagent consulteren (de wijkagent denkt mee in het vinden van een passende follow-up/oplossing).
- De school heeft een protocol hoe om te gaan met seksueel grensoverschrijdend gedrag door scholieren, personeel en onderwijsondersteunend personeel[5].
- De school mag de politie vragen om op de achtergrond aanwezig te zijn bij preventieve controles, bijvoorbeeld op wapenbezit of vuurwerk. De politie heeft een verantwoordelijkheid op het moment dat er sprake (of een vermoeden) is van bijvoorbeeld illegaal wapenbezit.[6]

Aanpak incidenten

- De school ziet toe op naleving van orde en gedragsregels in de school. Zij grijpt in, treedt handhavend op waar nodig en binnen haar mogelijkheden en bevoegdheden, in nauwe samenwerking met politie en andere partners.
- De school en/of het schoolbestuur maakt altijd een bewuste afweging over het doen van (formele) melding en/of aangifte van strafbare feiten.
- De school verleent medewerking aan maatregelen die volgens de politie noodzakelijk zijn bij de handhaving van wet- en regelgeving en openbare orde rond de school.

[3] Deze partners zijn in de eerste instantie betrokken, andere relevante partners kunnen indien wederzijds gewenst later aansluiten.
[4] School en of schoolbestuur: deze worden wisselend gehanteerd in dit convenant. Afhankelijk van de organisatie/context is dit een taak van de school en/of het schoolbestuur.

De omgeving van de school

- De school is zich bewust van mogelijke overlast, vandalisme en criminaliteit door en van leerlingen/studenten in de directe (woon)omgeving van de school en levert daar waar overlast, vandalisme en/of criminaliteit zich voordoet naar vermogen een bijdrage aan het voorkomen en bestrijden hiervan.
- De school heeft als taak om schoolpleinen, die eigendom zijn van de school en/of het schoolbestuur, schoon te houden.
- De school maakt leerlingen en studenten bewust van het belang van een schone schoolomgeving.

Verzuimbeleid

- De school voert een actief verzuimbeleid in overeenstemming met geldende wet- en regelgeving, protocollen en afspraken. Verzuim wordt geregistreerd en krijgt de benodigde opvolging. De leerplichtambtenaar of de Regionaal Meld- en Coördinatiepunt Rotterdam-consulent (RMC) handelt de verzuimmelding in afstemming met de school af. De school kan de leerplichtambtenaar ook preventief betrekken bij een leerling die vaak afwezig is om advies in te winnen.

Huiselijk geweld en/of kindermishandeling

- Bij signalen van huiselijk geweld doet de aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling van de school melding bij Crisis Interventie Team (CIT) of Veilig Thuis (Meldcode).

4.2 De rol van de gemeente

De gemeente wijst een persoon aan die tot taak heeft dit convenant uit te voeren en die optreedt als contactpersoon voor de andere partijen in dit convenant.

- De afspraken in dit convenant zijn bekend bij medewerkers van de gemeente, die actief zijn op het brede terrein van onderwijs en veiligheid. De afspraken vormen (mede) de basis voor inzet en maatregelen gericht op veiligheid in en om de school.
- De werking van het convenant wordt ondersteund door het integrale veiligheidsbeleid van de gemeente. De afspraken in het convenant klinken ook door in en worden ondersteund door ander gemeentelijk beleid. De contactpersoon van de gemeente signaleert tijdig eventuele strijdigheid van beleid met afspraken in dit convenant en brengt deze onder de aandacht van beleidsverantwoordelijken.
- De gemeente monitort de naleving van gemaakte afspraken. Daarvoor organiseert de gemeente vier keer per jaar een ambtelijk en jaarlijks een bestuurlijk voortgangsoverleg. De gemeente bereidt samen met de partners in dit convenant de agenda voor deze overleggen voor. Ook kan de gemeente een 'veilig op school'-overleg faciliteren in de gebieden. Aan deze tafels nemen ook partijen plaats die een grote rol spelen op het preventieve vlak (CJG, welzijnspartners, JOZ, e.a.).
- De gemeente spant zich in voor een samenhangend geheel van voorzieningen en maatregelen die aansluiten op afspraken in dit convenant en bijdragen aan de veiligheid in de openbare ruimte rondom school.
- De gemeente heeft als taak om de openbare ruimte rondom de school schoon te houden.
- De gemeentelijke afdeling Toezicht en Handhaving (T&H) kan op verzoek afspraken maken met de school/het schoolbestuur en de contactpersoon van de school/het schoolbestuur over toezicht en handhaving in de directe omgeving van de school. Dit kunnen bijvoorbeeld afspraken zijn over de surveillance rond de school. T&H kan ook op verzoek ingeschakeld worden om voorlichting te geven of te adviseren over het voorkomen en bestrijden van overlast en vandalisme.
- GGD biedt psychosociale hulp bij ingrijpende gebeurtenissen (PSHi)[7,8] .

[7] PSHi is bereikbaar via het telefoonnummer 010-267 40 47.
[8] In bijlage 'Na de schok... Informatie voor scholen en leerkrachten'.

- De gemeente zet in op het terugdringen van alle vormen van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld, zodat Rotterdammers zich veilig kunnen ontwikkelen en optimaal kunnen meedoen in de samenleving. Bij (vermoedens van) huiselijk geweld en kindermishandeling kan advies worden gevraagd of een melding worden gedaan bij Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond. Bij (vermoedens van) seksueel geweld kan contact worden opgenomen met het Centrum Seksueel Geweld Rotterdam voor advies en hulp.

Preventie

- De gemeente draagt binnen het onderwijs bij aan een veilige schoolomgeving met jongerenwerk, in ieder geval vanuit de opdracht grenzenstellend jongerenwerk. De inzet en werkzaamheden worden jaarlijks vastgesteld in onderling overleg tussen onderwijs, gemeente en opdrachtnemer.

Leerrecht en ondersteuning

- De school signaleert en registreert verzuim. Na melding door de school van verzuim door leerlingen/studenten tot 23 jaar, onderzoekt de leerplichtambtenaar of de Regionaal Meld- en Coördinatiepunt Rotterdam-consulent (RMC) het verzuim en bepaalt welke interventies nodig zijn. Het mogelijk handhaven met een proces-verbaal en/of doorverwijzing naar Halt op basis van de door het OM vastgestelde verzuimcriteria zijn opties. De MAS (Methodische Aanpak Schoolverzuim) is leidend voor leerlingen/studenten onder 18 jaar en voor 18-23 jaar hebben we in de regio Rijnmond een verzuimprotocol mbo.
- De school heeft een vaste leerplichtambtenaar en/of een RMC-consulent.

SISA

- Verschillende partners signaleren zoveel mogelijk in SISA (SIgnaleren en SAmenwerken). SISA is een computersysteem waarin professionals kunnen signaleren dat zij betrokken zijn bij een leerling/student tot 23 jaar. Op deze manier kunnen professionals met elkaar afstemmen om de best mogelijke begeleiding te bieden. In SISA staat geen inhoudelijke informatie en ook geen dossier. Door actief te signaleren ontstaat overzicht van verschillende partners /professionals die op hetzelfde moment bij dezelfde leerling/student of binnen het gezin betrokken zijn.
- Alle schoolbesturen zijn toegetreden tot het samenwerkingsconvenant SISA[9]. Geautoriseerde contactpersoon binnen de school signaleert dat hij of zij betrokken is (volgens vastgesteld protocol), niet waarom.

4.3 De rol van de politie

Contactpersoon

- De politie wijst voor elke schoolvestiging een contactpersoon aan en communiceert met de school bij wijzigingen.
- De contactpersoon is het eerste aanspreekpunt voor de school.
- Periodiek overleggen de contactpersoon en de veiligheidscoördinator van de school. Hierbij worden zorgelijke signalen, strafbare handelingen, overlast en andere aantastingen van de veiligheid besproken. Samen gaan zij na welke (aanvullende) maatregelen eventueel nodig zijn.

Bekendheid en borging van het convenant

- De afspraken in dit convenant zijn bekend bij de medewerkers van het basisteam. Het convenant vormt een basis van politie-inzet gericht op veiligheid in en rond de school.

[9] Zie voor meer informatie www.sisa.rotterdam.nl.

Samenwerking, afstemming met de school

- De politie denkt mee met de school over voorkoming en bestrijding van overlast, vandalisme en criminaliteit. Daarnaast kan de politie vanuit haar politietaak, eventueel op verzoek van school, aanhaken bij partners en organisaties die de voorlichting en lessen verzorgen.
- De politie trekt samen met de school op om 'jonge aanwas' bij georganiseerde criminaliteit te voorkomen.
- Politie en school maken afspraken over aanhoudingen in school. De politie meldt deze altijd van tevoren, om deze zo rustig mogelijk uit te voeren.
- Op verzoek ondersteunt de politie de school bij controles van kluisjes op aanwezigheid/in bezit hebben van onder meer wapens, vuurwerk, alcohol en drugs. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de Checklist 'Controle op wapenbezit in en rond scholen' (2021, bureau Beke)

Veilige Publieke Taak (VPT)

- De politie zet zich in voor een snelle interventie en afhandeling van een melding of aangifte van (een vermoeden van) strafbare feiten in en om school in het kader van de Veilige Publieke Taak (VPT). De politie koppelt indien mogelijk aan de school terug hoe een aangifte of melding wordt opgepakt.

Informatiedeling / privacywetgeving

- Alle handelingen van de politie die voortkomen uit dit convenant gebeuren volgens geldende regelgeving over registratie, delen en gebruik van privacygevoelige informatie.

4.4 De rol van het Openbaar Ministerie (OM)

- Het OM kan op verzoek (indien een situatie daar om vraagt qua noodzaak/ernst) een bijdrage leveren aan advies over preventieve, maar vooral repressieve activiteiten bij criminaliteit;
- Het OM zorgt ervoor dat, bij melding van strafbare feiten en opmaken van een proces- verbaal door de politie en/of leerplichtambtenaren, strafzaken zo snel mogelijk worden afgehandeld;
- Het Openbaar Ministerie biedt slachtoffer/benadeelde de mogelijkheid desgevraagd bericht te ontvangen over de afloop van de zaak;
- Het Openbaar Ministerie spant zich desgevraagd in om, als een leerling/student een strafbaar feit heeft gepleegd en waar de wet dit toestaat, relevante informatie te verstrekken aan de school.

4.5 De rol van stichting Halt

- Stichting Halt voert de justitiële Halt-afdoeningen uit. Daarnaast maakt de gemeente jaarlijks met Halt afspraken over een aanvullend preventief takenpakket.
- Stichting Halt kan, in overleg met de schoolleiding of de veiligheidscoördinator en naar aanleiding van incidenten en individueel grensoverschrijdend gedrag, de school ondersteunen bij thema's als groepsdruk, sexting en ander grensoverschrijdend gedrag, en over het voorkomen van overlast, vandalisme en criminaliteit. Bijvoorbeeld door middel van voorlichting, ouderavonden, spreekuren op scholen, de preventieve gedragsinterventie, herstelbemiddeling en ART-trainingen (agressie regulatie trainingen). Jaarlijks rond mei krijgen de scholen een e-mail met het aanbod.
- Stichting Halt kan, op verzoek van de school, deelnemen aan het Intern Zorg Overleg als er leerlingen/studenten onder 18 jaar worden besproken.
- Als er zich signalen van excessen voordoen in of rondom de school, dan is de school ter voorkoming van deze excessen verantwoordelijk om voorlichting door 'partners in veiligheid' te organiseren. Halt is een van de partners die voorlichting kan geven.
- Ongeoorloofd schoolverzuim door leerlingen/studenten onder 18 jaar is een Halt-waardig feit. Leerplichtambtenaren kunnen leerlingen/studenten onder bepaalde voorwaarden verwijzen naar Halt.
- Bij belediging/bedreiging van schoolpersoneel door leerlingen/studenten, kan de school of het schoolbestuur aangifte doen. Dit delict is Halt-waardig en de politie verwijst daders waar mogelijk door naar Halt.

4.6 De rol van stichting JOZ

Werkwijze

- Stichting JOZ brengt in relatie tot de doelgroep overlast/maatschappelijke ontwikkelingen en spanningen in kaart binnen de klas, rondom de school en online;
- Stichting JOZ zet in op het voorkomen of verminderen van jeugdoverlast rondom de school en draagt bij aan het voorkomen dat leerlingen/studenten afglijden naar criminaliteit, via de Positive Behaviour Support methodiek;
- Stichting JOZ helpt het bevorderen van sociale veiligheid bij spanningen in de klas;
- Stichting JOZ verbindt de wijk en school;
- Stichting JOZ realiseert doorverwijzing bij complexe vraagstukken naar bijvoorbeeld het wijkteam, Kredietbank of Crisisopvang;
- Stichting JOZ heeft een rol in de begeleiding van jongeren en het stimuleren van ouderbetrokkenheid;
- Stichting JOZ helpt bij het versterken van het contact tussen schoolpersoneel en leerlingen/studenten;
- Stichting JOZ verzorgt proactief en op verzoek van de onderwijslocatie voorlichting/training aan leerlingen/studenten, schoolpersoneel en ouders;
- Stichting JOZ werkt samen met het zorgteam van de onderwijslocatie aan casuïstiek Per casus wordt gekeken of JOZ deze oppakt of schoolmaatschappelijk werk. JOZ kan individuele begeleiding bieden aan jongeren met enkelvoudige hulpvragen zoals schulden, school en werk;
- Stichting JOZ werkt samen via het RMC om schoolverzuim tegen te gaan en kan dit ook via de onderwijslocatie direct oppakken;
- JOZ neemt deel aan overleggen (zorgschil) met de scholen;
- JOZ registreert en verwerkt informatie over bevindingen en inzet.

Concrete inzet per onderwijslocatie

- Stichting JOZ realiseert inzet in en rondom de school in afstemming met de onderwijslocaties en de gemeente. De inzet wordt jaarlijks per onderwijslocatie vastgesteld voor de duur van een schooljaar en wordt na ieder schooljaar geëvalueerd.

5. Samenwerking en afstemming

Samenwerking

- Partijen spannen zich in voor een goed werkende keten van signalering, afstemming en opschaling, vervolgacties en terugkoppeling binnen de toegestane wettelijke kaders. Verbeterpunten in de keten kunnen geagendeerd worden in het ambtelijk overleg over het convenant.
- Partijen brengen elkaar op de hoogte van ontwikkelingen rondom sociale/fysieke/digitale veiligheid en relevante maatschappelijke vraagstukken en spanning, in het periodieke overleg of tussentijds.
- Partijen werken integraal samen met overige partners buiten het convenant.
- Partijen maken onderling werkafspraken[10] passend bij de school(omgeving). Bijvoorbeeld de inzet van JOZ in scholen en het delen van camerabeelden (CCTV: Closed-circuit television) met de politie. Het maken van werkafspraken zal een terugkerend agendapunt zijn tijdens de ambtelijke overleggen.

Werkagenda

Jaarlijks stellen we een werkagenda op met acties en maatregelen. In onderlinge afstemming tussen deelnemende partijen wordt afgesproken wie verantwoordelijk is/zijn voor de uitvoering. Deze werkagenda monitoren we via het ambtelijk en het bestuurlijk overleg. De gemeente bereidt de werkagenda voor en voert het secretariaat. Uiterlijk op 1 juli wordt de agenda in gezamenlijkheid vastgesteld ten behoeve van het opvolgend onderwijsjaar.

Ambtelijk overleg

Vier keer per jaar is er een ambtelijk overleg met de partners. Dit overleg gaat over voortgang van dit convenant, de samenwerking, actuele veiligheidsthema's en uitwisseling van kennis en ervaringen. De uitkomsten van het ambtelijk overleg kunnen input vormen voor het bestuurlijk overleg. De gemeente bereidt de ambtelijke overleggen voor en voert het secretariaat. Samen met de partners stelt de gemeente de agenda op.

Bestuurlijk overleg

Jaarlijks is er een bestuurlijk overleg met de bestuurders van de partijen in dit convenant. Dit overleg gaat over voortgang van dit convenant, de samenwerking, actuele veiligheidsvraagstukken, knelpunten en dilemma's. De uitkomsten van het ambtelijk overleg vormen input voor dit bestuurlijke overleg. De gemeente bereidt het bestuurlijk overleg voor en stelt samen met de partners de agenda op.

5.1 Blijvend kritisch en innovatief

Partijen zijn samen scherp op de werking van het convenant en de mogelijkheden voor verbetering en doorontwikkeling van afspraken en samenwerking. Partijen delen kennis, nieuwe inzichten en instrumenten en goede en slechte ervaringen. Dit gebeurt primair tijdens de periodieke ambtelijke overleggen.

[10] De werkafspraken zijn nu (nog) geen onderdeel van dit convenant. Bij overeenstemming tussen partners, kunnen deze werkafspraken op een later moment als bijlage toegevoegd worden aan dit convenant

6. Overige bepalingen

- Het convenant treedt in werking op de dag na de ondertekening door alle partijen en wordt aangegaan voor vijf jaar[11]. Het convenant kan na evaluatie verlengd worden met vier jaar.
- De bepalingen in dit convenant kunnen tijdens de ambtelijke en bestuurlijke overleggen geëvalueerd en bijgesteld worden.
- Na afloop van het convenant is deze van rechtswege beëindigd, tenzij gebruik gemaakt wordt van een mogelijke verlenging van het convenant.
- Een partij deelt drie maanden voor het eind van een school-/studiejaar, het voornemen tot beëindigen van deelname aan het convenant schriftelijk mee aan de andere partijen.
- Relevante partners kunnen tussentijds en indien wederzijds gewenst op elk moment aansluiten bij dit convenant.
- Alle geschillen in verband met dit convenant of afspraken die daarmee samenhangen trachten partijen in onderling overleg op te lossen. Het geschil zal dan worden besproken in een ambtelijk overleg. Indien het niet mogelijk is gebleken een geschil in onderling overleg ambtelijk op te lossen, dan wordt het geschil geagendeerd in het bestuurlijk overleg.
- Partijen kunnen voorstellen tot wijziging of aanvulling van dit convenant doen.
- Op dit convenant is Nederlands recht van toepassing.
- Deelnemende partijen spreken af elkaar tijdig en vooraf te informeren en/of af te stemmen bij uitspraken van een partij in bijvoorbeeld het publieke debat of media die impact kunnen hebben op elkaars werkveld.
- Uitsluitend partijen kunnen aan dit convenant rechten ontlenen. Derden kunnen in geen enkel opzicht rechten jegens partijen ontlenen aan dit convenant.
- Door ondertekening van dit convenant vervallen alle eventuele eerder door partijen gemaakte mondelinge en schriftelijke afspraken over de hierbij overeengekomen samenwerking. Indien één of meerdere bepalingen in dit convenant nietig zijn of vernietigd worden, blijven de overige bepalingen van dit convenant volledig van toepassing. Partijen overleggen dan om nieuwe bepalingen ter vervanging van de nietige/vernietigde bepalingen overeen te komen. Hierbij houden zij zoveel mogelijk het doel en de strekking van de oorspronkelijke bepalingen in acht.

Bijlagen

1) Checklist controle op wapenbezit in en rond scholen
2) Leidraad bij seksueel grensoverschrijdend gedrag: Zo klein als mogelijk, zo groot als nodig
3) Na de schok... Informatie voor scholen en leerkrachten

[11] De looptijd van het convenant loopt gelijk met het onderwijsbeleid.

7. Ondertekening

Rotterdam, 4 oktober 2023

Dhr. Ahmed Aboutaleb,
Burgemeester, gemeente Rotterdam

Dhr. Said Kasmi,
Wethouder Onderwijs, Cultuur en Evenementen, gemeente Rotterdam

Mevr. Marloes de Vries,
bestuurder Zadkine

Dhr. Ron Kooren,
bestuurder Albeda

Mevr. Petra van Lange,
bestuurder STC

Dhr. Rob Hoogstraaten,
bestuurder Grafisch Lyceum Rotterdam

Dhr. Bob de Baedts,
bestuurder BOOR

Dhr. Lorenzo Civile,
bestuurder LMC-VO

Dhr. Marc Mittelmeijer,
bestuurder CVO

Mevr. Marieke de Kreek-Haven,
algemeen directeur Yulius Onderwijs

Dhr. Frank van Hout,
regiodirecteur Yuverta

Dhr. Arjen van Kralingen,
bestuurder Hoornbeeck

Dhr. Paul Oomens,
bestuurder HMC

Dhr. Arco van Wessel,
bestuurder de Passie

Dhr. Artho Jansen,
bestuurder Vrije School

Dhr. Melle de Vries,
bestuurder GSR

Dhr. Leendert van Wezel ,
bestuurder Driestar-Wartburg

Dhr. Ties Kragten,
plv. rector Montessori Lyceum Rotterdam

Dhr. Fred Westerbeke,
politiechef Rotterdam

Dhr. Martijn van Kordelaar,
bestuurder iHUB

Mevr. Janet Ten Hoope,
directeur- bestuurder Stichting Halt

Dhr. Erik van Hoogteijlingen,
bestuurder Laurens Lyceum

Dhr. Guilherme Carinhoza da Graca,
directeur Stichting JOZ

Dhr. Richard Troost,
bestuurder Avicenna College

Dhr. Raoul Majewski,
bestuurder stichting KAVOR

Voor gezien:
Dhr. Hugo Hillenaar,
Hoofdofficier van Justitie Arrondissementsparket Rotterdam

concrete ondersteuning kan inhouden.

- De wijkagent wordt ruim van tevoren op de hoogte gesteld van de activiteiten die op school zullen plaatsvinden. Indien nodig worden afspraken gemaakt over ondersteuning door de wijkagent of met Toezicht en Handhaving. Hierbij geeft de school duidelijk aan wat de start- en eindtijden van de activiteiten zijn.
- De school deelt de contactgegevens van de locatiemanager of de veiligheidscoördinator met de wijkagent.
- De activiteit kan in de surveillancerondes worden meegenomen en alle politiemedewerkers worden bij aanvang van hun dienst op de hoogte gesteld.
- Indien zich incidenten voordoen, neemt de school contact op met het alarmnummer 112, het nummer 0900-8844 of de wijkagent (zie Protocol I, onder 4).

CHECKLIST CONTROLE OP WA IN EN ROND SCHO

PENBEZIT
LEN

INLEIDING

WAPENS EN STRAFFEN

DE CHECKLIST (IN SCHEMA)

DE CHECKLIST (UITGEBREIDE VERSIE)

PRAKTISCHE TIPS EN VOORBEELDEN

Voor een optimale weergave van de checklist adviseren wij om de Adobe Acrobat Reader DC te gebruiken.

Download Acrobat Reader DC

COLOFON

Auteurs: Henk Ferwerda en Joey Wolsink (Bureau Beke)

Vormgeving: Marcel Grotens (Bureau Beke)

Beeldverantwoording: pag. 2, 3, 4, 5, 7, 14; Istock. pag. 1 en 5 Bureau Beke.

Opdrachtgevers: Ministerie van Justitie en Veiligheid en Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Met dank aan:
Rianne de Back (Openbaar Ministerie); Marike van Deventer (Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid); Ivoline van Erpecum (Ministerie van Justitie en Veiligheid); Erik Hartendorf (Politie); Michael Hoppe (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap); Niels Horn (Politie); Lynn Louwe (Stichting School & Veiligheid); René Tieleman (Politie); Monique Veldhuis (William Schrikker Groep); Renate Verhagen (Ministerie van Justitie en Veiligheid), Lianne Vonk (Politie) en Monique Willemsen-van de Kamp (Openbaar Ministerie)

© 2021, Ministerie van Justitie en Veiligheid en Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

INLEIDING

In de Monitor Jeugdcriminaliteit (2020) werd aan jongeren gevraagd of ze in het afgelopen jaar een wapen bij zich hadden ter zelfverdediging. Ruim 3 op de 100 jongeren (3,2%) van 12 tot en met 17 jaar geeft aan dat wel eens te doen.

Wapenbezit en wapengebruik onder jongeren is een maatschappelijk probleem dat helaas te vaak het lokale en landelijke nieuws beheerst. Door onder andere ouders, burgemeesters, jongerenwerkers, onderwijspersoneel, rechtshandhavers en politici is gepleit voor nieuw elan in de aanpak van wapenbezit en -gebruik. Dit heeft in de herfst van 2020 geleid tot het 'Actieplan Wapens en Jongeren' waaruit naar voren komt dat de aanpak van wapenbezit niet alleen een taak is van politie en justitie, maar dat ook de sociale omgeving van jongeren hieraan kan bijdragen.

Wapens en het onderwijs

Het gebruik van deze checklist – die bedoeld is voor het voorgezet onderwijs (VO) en middelbaar beroepsonderwijs (MBO) – maakt deel uit van het 'Actieplan Wapens en Jongeren'. Scholen kunnen namelijk een belangrijke rol spelen in de aanpak van wapenbezit onder hun leerlingen.

Uit de Veiligheidsmonitor Voortgezet (Speciaal) Onderwijs komt naar voren dat 25% van de leidinggevenden in 2018 wapenincidenten heeft gemeld. In welke mate deze cijfers de daadwerkelijke omvang van het wapenbezit op scholen weerspiegelen, is de vraag. Niettemin laten deze cijfers wel zien dat wapenbezit onder leerlingen voorkomt. Dit is overigens geen op zichzelf staand onderwerp, maar maakt deel uit van het bredere thema sociale veiligheid in en rondom de school. Het is van belang dat scholen bij het vormgeven van hun veiligheidsbeleid aandacht schenken aan het tegengaan van wapenbezit onder leerlingen. Een van de manieren om dit te doen, is het uitvoeren van een gezamenlijke preventieve wapencontrole. De school doet dit in nauwe samenwerking met lokale instanties zoals de gemeente, de politie en het Openbaar Ministerie (OM).

‘Het bezit van steekwapens levert gevaarlijke situaties op met grote gevolgen voor slachtoffers, jongeren, ouders en bewoners.

In mijn stad moet iedereen zich veilig kunnen voelen.

Wapenbezit kan en mag nooit als normaal worden gezien’.

Deze woorden zijn van een burgemeester na een dodelijk steekincident in zijn stad waarvan een jongere het slachtoffer is geworden.

Doel van de checklist

Controles op wapenbezit zijn niet alleen bedoeld voor scholen die problemen met wapens ervaren. Dit preventieve instrument – de checklist – biedt een handreiking voor het invoeren van en uitvoering geven aan preventieve controles op wapenbezit, op basis van afspraken tussen scholen en lokale overheidsinstanties. Vrijwel elke ouder vindt het belangrijk dat scholen voldoende aandacht besteden aan hun veiligheidsbeleid. Om deze reden staat de checklist ook stil bij voorlichting aan leerlingen, ouders/opvoeders en docenten over de invoering van preventieve wapencontroles. Scholen die werk maken van wapencontroles zullen uiteindelijk merken dat dit een positieve uitwerking kan hebben op het veiligheidsgevoel van leerlingen, ouders en docenten. Om zowel het maatschappelijk als gezamenlijk belang van scholen van de aanpak van wapenbezit te onderstrepen, kan besloten worden om samen met andere scholen binnen de gemeente op dezelfde dag een preventieve wapencontrole uit te voeren.

Opzet van de checklist

In deze checklist onderscheiden we drie fasen die nodig zijn om het uitvoeren van preventieve controles op wapenbezit op scholen te vergemakkelijken. Het gaat om de voorbereidingsfase, de uitvoeringsfase en de fase van nazorg en flankerende maatregelen. Verschillende partijen dragen bij deze verschillende fasen een eigen verantwoordelijkheid. Met icoontjes geven we aan welke partij verantwoordelijk is voor de uitvoering van bepaalde onderdelen.

Praktische tips en voorbeelden

Aan het eind van de checklist zijn praktische tips en voorbeelden terug te vinden om met het thema ‘veilige school’ in het algemeen en ‘wapenbezit en wapengebruik’ in het bijzonder aan de slag te gaan.

Andere maatregelen dan preventieve wapencontroles

Naast preventieve controles op wapenbezit in samenwerking met andere partijen kunnen scholen ook meer 'aan de voorkant' maatregelen treffen om het wapenbezit onder leerlingen tegen te gaan. Hierbij hoeven geen externe partijen betrokken te worden. Te denken valt dan aan voorlichting of het opnemen van voorwaarden in het veiligheidsplan, waardoor het bijvoorbeeld mogelijk is om een leerling te vragen zijn of haar kluisje te openen in het geval van diefstal of andere verdachte zaken. We komen hier later in deze checklist op terug.

Het is ook van belang om als school te weten wie je school- of wijkagent is. Elkaar leren kennen en het gesprek met elkaar aangaan op het moment dat er geen incidenten zijn, vormt een goede basis voor het moment dat je elkaar nodig hebt. Hoe je dit doet, lees je in de 'Samen voor een veilige school, gesprekslei-draad voor onderwijsinstellingen en politie'.

Download de PDF

Betrokken partijen en verantwoordelijkheden

Het tegengaan van wapenbezit op scholen is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van diverse actoren. De checklist is bedoeld om de samenwerking tussen scholen, politie, OM en gemeenten in het tegengaan van wapenbezit te stimuleren.

- **Scholen** zijn primair verantwoordelijk voor het onderwijsklimaat en de sociale veiligheid van het personeel, de leerlingen en bezoekers.
- **Gemeenten** zijn verantwoordelijk voor de ontwikkeling en uitvoering van integraal jeugd- en veiligheidsbeleid. Daartoe kan de gemeente het jongerenwerk, Halt en de sociale wijkteams vragen om ondersteuning.
- **De politie** heeft geen eigenstandige controlebevoegdheid op scholen. Wel kan de politie op de achtergrond aanwezig zijn bij preventieve controles op wapenbezit. De politie heeft wél een verantwoordelijkheid op het moment dat er sprake (of een vermoeden) is van illegaal wapenbezit.
- **Het OM** is verantwoordelijk voor het afhandelen van strafzaken die voortkomen uit een preventieve controle op illegaal wapenbezit. Bijvoorbeeld wanneer daadwerkelijk een verboden wapen of andere illegale goederen (zoals drugs of verdachte hoeveelheden geld) worden aangetroffen.

iconen gebruikt in de checklist

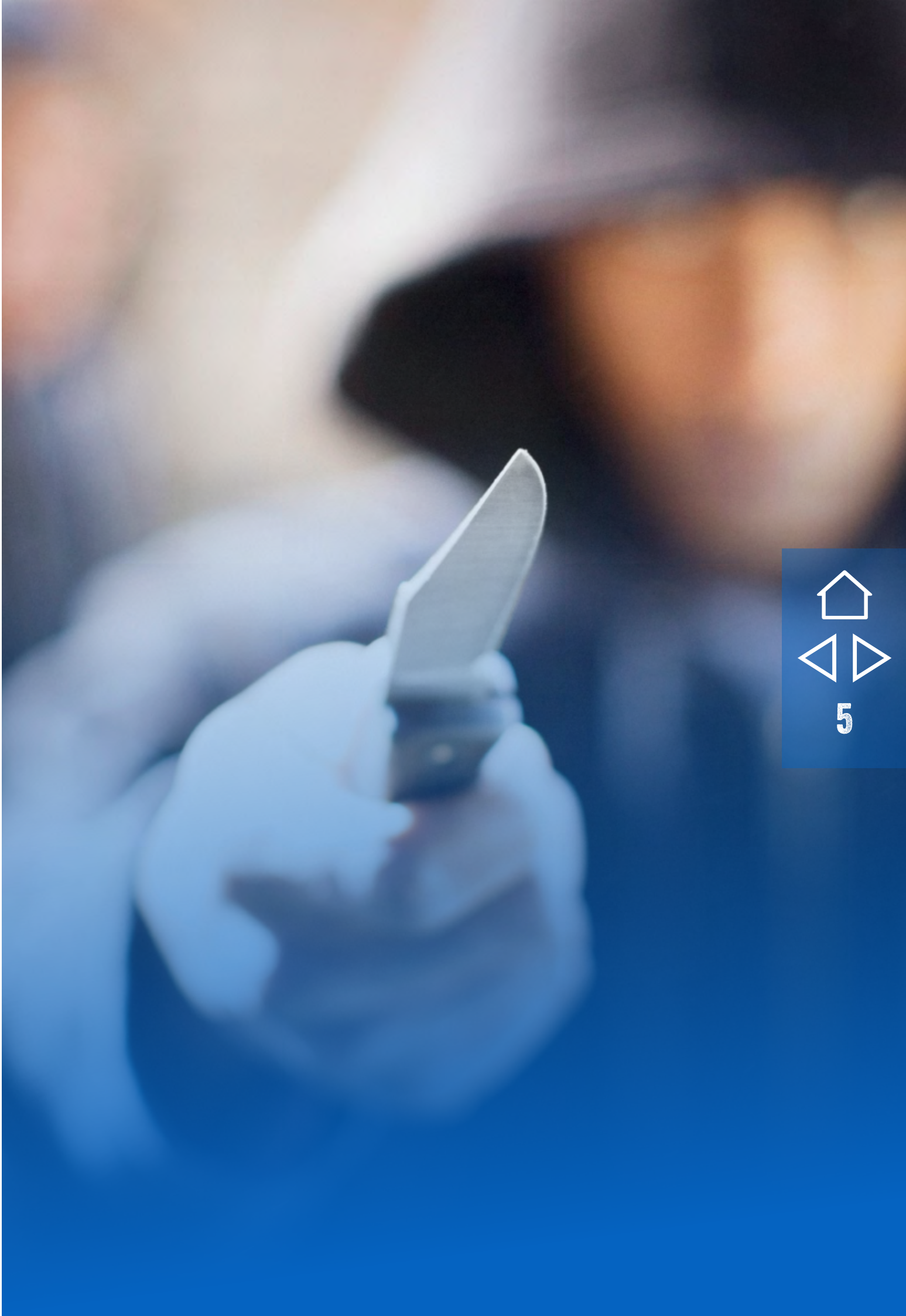

WAPENS EN STRAFFEN

De **Wet Wapens en Munitie** (WWM) bepaalt wanneer er sprake is van illegaal wapenbezit. Samengevat gaat het onder andere om de volgende soorten wapens:

- **Steekwapens**, zoals stiletto's, vlindermessen, vilmessen en machetes
- **Slag- en stootwapens**, zoals boksbeugels en ploertendoders
- **Vuur- en stroomwapens**, zoals geweren, tasers, (alarm)pistolen en munitie
- **Overige wapens**, zoals werpsterren, wurgstokken en pepperspray
- **Imitatie- of nep(vuur)wapens**
- **Voorwerpen die in omstandigheden als wapen kunnen dienen**, zoals een honkbalknuppel of schroevendraaier. De context bepaalt of iets een wapen is of niet. Betrek bij twijfel de wijk- of jeugdagent.

Het OM bepaalt hoe een zaak wordt afgehandeld. In veel gevallen zal de (jeugd) officier van justitie daarover een beslissing nemen met informatie van de wijk- of jeugdagent en het advies van de Raad voor de Kinderbescherming. Dit gebeurt tijdens het afstemmingsoverleg bij ZSM*, het samenwerkingsverband met deze instanties. Afhankelijk van de aard en ernst van het wapenbezit en de voorgeschiedenis van de jeugdige zal er een passende reactie worden gegeven, waarbij wordt ingezet op begeleiding of hulp indien nodig. Het spreekt voor zich dat bij vuurwapenbezit altijd vervolgd zal worden bij de Kinderrechter. Een taakstraf (werkstraf en/of leerstraf) opgelegd door de officier van justitie behoort ook tot de mogelijkheden. In lichte gevallen kan gekozen worden voor een waarschuwing.

* = Zo Snel, Slim, Selectief, Simpel, Samen en Samenlevingsgericht Mogelijk.

Download de printversie van de poster

U kunt ook een drukwerkbestand (PDF) van de poster downloaden

6

DE CHECKLIST IN SCHEMA

Een goede voorbereiding is het halve werk. Voordat preventieve controles op wapenbezit op school kunnen worden uitgevoerd, is het doorlopen van de volgende stappen essentieel:

1

Voorbereiding

- Opstellen van een schoolveiligheidsplan
- Opnemen van regels over wapenbezit en preventieve controles in het schoolveiligheidsplan
- Opnemen van het veiligheidsbeleid in de schoolgids
- Aanstellen van een persoon binnen de school die aanspreekpunt is voor samenwerkingspartners
- Aanstellen van een persoon binnen de politie die als aanspreek-punt voor de school fungeert
- Afspraken maken met gemeente en OM
- Facultatief: opstellen veiligheidsconvenant met de lokale partners

In de uitvoeringsfase zijn de volgende aspecten van belang:

2

Uitvoering

- Organisatie van preventieve wapencontroles
- Uitvoering van preventieve wapencontroles
- Medewerking aan preventieve wapencontroles

Na de controle zijn er nog vier aandachtspunten:

3

Nazorg en flankerende maatregelen

- Communicatie richting ouders en leerlingen
- Acties politie bij het aantreffen van wapens
- Acties OM bij het aantreffen van wapens
- Eventuele aanvullingen op de wapencontroles

DE CHECKLIST (UITGEBREIDE VERSIE)

De school heeft altijd de regie bij het uitvoeren van een preventieve wapencontrole. Wanneer een school de mogelijkheid wil hebben om preventieve controles op wapenbezit in samenwerking met de lokale partners uit te voeren, moeten de school en andere betrokken partijen afspraken maken over de verschillende taken en verantwoordelijkheden. Het maken van deze afspraken is een randvoorwaarde om gezamenlijk tot preventieve controles over te kunnen gaan. Daarnaast is het raadzaam om een veiligheidsconvenant op te stellen en dit door de lokale gezagsdriehoek, bestaande uit vertegenwoordigers van gemeente, OM en politie, te laten ondertekenen. Preventieve controles zijn pas zinvol wanneer goed is nagedacht over nut en noodzaak daarvan, regels zijn aangescherpt en een aanspreekpunt bekend is binnen gemeenten, OM, politie en scholen.

Voorbereidingsfase

Opstellen van een schoolveiligheidsplan

Elke school behoort een schoolveiligheidsplan te hebben waarin afspraken staan over de wijze waarop omgegaan wordt met grensoverschrijdend en ongewenst gedrag (Wet veiligheid op school, 2015). De Inspectie van het Onderwijs heeft in het Toezichtkader Voortgezet Onderwijs 2017 vastgelegd dat de beoordeling van de kwaliteitszorg van de school mede afhankelijk is van de mate waarin scholen de sociale veiligheid voor leerlingen en personeel waarborgen. De wijze waarop dit gebeurt, kan worden vastgelegd in het veiligheidsplan.

Opnemen van regels over wapenbezit en preventieve controles

Wat betreft preventieve wapencontroles ligt het initiatief, de regie en uitvoering altijd bij de school. Voor het kunnen uitvoeren van controles op wapenbezit moeten scholen in het veiligheidsplan een paragraaf opnemen met daarin regels over wapenbezit en het recht van de school op het uitvoeren van een preventieve controle op wapenbezit. De volgende onderwerpen kunnen in het veiligheidsplan aan bod komen:

- Bij het huren van een kluisje tekenen de leerling en de ouders/opvoeders de gebruikersvoorwaarden en gaan akkoord dat de school het recht heeft om het kluisje te openen ook als de leerling hierbij niet aanwezig is.
- De mogelijkheid dat de school preventieve controles op wapenbezit uitvoert. Daarbij kan een onderscheid worden aangebracht tussen het controleren binnen de school en op het terrein van de school. Te denken valt aan het controleren van kluisjes en het verzoek aan leerlingen om de inhoud van jassen en (fiets)tassen of de opbergruimte onder scooterzadels te tonen.
- Dat deze controles zelfstandig of in samenwerking en samenspraak met de gemeente, het OM en de politie kunnen plaatsvinden.
- De consequenties bij het weigeren van medewerking, maar ook de strafrechtelijke sancties en/of door de school opgelegde maatregelen die kunnen volgen wanneer wapens worden aangetroffen. Voorbeelden van door de school op te leggen maatregelen zijn het schorsen van de betreffende leerling, het inlichten van diens ouders/opvoeders, het doen van aangifte en het eventueel opnemen van de gebeurtenis in een incidentenregistratiesysteem.

- De training die medewerkers van de school ontvangen met betrekking tot het bijvoorbeeld het doorgeven van signalen, maatregelen en sancties.
- Het eventuele convenant dat de school en de genoemde partijen hiertoe hebben afgesloten (zie 'Opstellen veiligheidsconvenant met de lokale partners').

Opnemen van het veiligheidsbeleid in de schoolgids

Sinds het schooljaar 2006/2007 zijn scholen wettelijk verplicht om het veiligheidsbeleid te vermelden in de schoolgids. Het opnemen van het veiligheidsbeleid in de schoolgids is van belang, zodat ouders/opvoeders en leerlingen weten welke regels er zijn en hoe deze kunnen worden gehandhaafd. Wanneer leerlingen en verzorgers niet op de hoogte kunnen zijn van het veiligheidsbeleid en de daaruit voortvloeien de regels, mogen er geen preventieve wapencontroles worden uitgevoerd.

Aanstellen van een persoon binnen de school die aanspreekpunt is voor samenwerkingspartners

Voor een lokale samenwerking is het volgende belangrijk:

- De school heeft in haar veiligheidsplan een heldere visie geformuleerd hoe zij samenwerkt met partners buiten de school. In deze visie staat de toegevoegde waarde die de samenwerking met externe partners biedt of kan bieden beschreven. Hier kan ook gemeld worden welke informatie, inzichten, kennis en kunde de externe partijen kunnen leveren. Dit draagt bij aan het bevorderen van sociale veiligheid in en rond de school.
- Binnen de school is duidelijk wie het aanspreekpunt is voor de gesprekken in het kader van de lokale samenwerking. Is dat de directeur, de schoolleider of een andere functionaris? De medewerkers op school weten wie dit aanspreekpunt is.

- Er zijn duidelijke afspraken gemaakt met de lokale partners over waar de verantwoordelijkheid stopt van de school, en wanneer de school doorverwijst naar ketenpartners.

Aanstellen van een contactpersoon bij de politie die als aanspreekpunt fungeert

Tegenwoordig is doorgaans de wijk- of jeugdagent het aanspreekpunt voor schoolleiding en leerlingen. Het is van belang dat de betreffende agent niet alleen in het geval van problemen (van welke aard dan ook) beschikbaar is, maar ook los van incidenten 'een vinger aan de pols' houdt. In het geval van ernstige strafbare feiten kan via het bestaande contact tussen de agent en schoolleiding worden bekeken welke wijze van optreden gewenst en passend is.

Afspraken maken met de gemeente en het OM

De gemeente is verantwoordelijk voor het bevorderen van de beleidsmatige aandacht voor veiligheid op de scholen. Betrokkenheid van een of meer (liefst uitvoerende) gemeentelijke ambtenaren met jeugd, onderwijs en/of veiligheid in de portefeuille, is daarom van belang. Zij kunnen de invoering van preventieve controles op wapenbezit en het opstellen van een veiligheidsconvenant (zie hierna) stimuleren en coördineren. De gemeente kan ook de regie nemen bij een (periodieke) evaluatie van preventieve wapencontroles. Het is ook belangrijk om het OM in de voorbereidingsfase te betrekken. Met name zodat afspraken gemaakt kunnen worden over het omgaan met en afhandelen van incidenten en de wijze waarop partijen elkaar op de hoogte houden over de (strafrechtelijke) afhandeling van zaken. Afspraken kunnen worden vastgelegd in een veiligheidsconvenant en het onderwerp preventieve wapencontroles wordt periodiek geagendeerd in het overleg tussen de lokale partijen.

Facultatief: Opstellen van een veiligheidsconvenant met de lokale partners

Het verdient aanbeveling om een convenant op te stellen of in bestaande veiligheidsconvenanten aanvullingen op te nemen met betrekking tot preventieve controles op wapenbezit. In het convenant kunnen rollen, taken en verantwoordelijkheden van de verschillende betrokken partijen worden vastgelegd. Daarnaast kan het afsluiten van een gezamenlijk veiligheidsconvenant bijdragen aan commitment van de betrokken partijen. Uit het veiligheidsconvenant moet duidelijk blijken dat de regie op en de uitvoering van preventieve wapencontroles primair bij de scholen liggen, inclusief een verplichting van de school om over dit onderwerp te communiceren met leerlingen, ouders/opvoeders en docenten. De school moet bij de aanpak niet de sterke hand willen zijn. Die taak ligt bij de politie. De gezagsdriehoek is verantwoordelijk voor de politie-inzet. Het is aan te raden het veiligheidsconvenant te laten accorderen door de gezagsdriehoek. Daarmee wordt voorkomen dat de gezagsdriehoek toestemming moet geven voor afzonderlijke preventieve controles waarbij de politie, op verzoek van de school, ter ondersteuning aanwezig is.

Uitvoeringsfase

Wat moet er gebeuren om een preventieve wapencontrole op een school mogelijk te maken? We zetten de stappen op een rij.

Organisatie van de preventieve wapencontroles

Preventieve controles op wapenbezit kunnen periodiek worden uitgevoerd, bijvoorbeeld een- of tweemaal per jaar. Het initiatief daartoe ligt bij de school. Wel kan in overleg met de wijk- of jeugdagent worden bepaald hoe vaak en wanneer een preventieve wapencontrole wordt uitgevoerd. Voorbeelden van geschikte momenten voor een controle zijn

onder andere de 'vuurwerkperiode' en het begin van het schooljaar. Een argument voor het laatste is onder andere dat nieuwe leerlingen dan direct aan de preventieve controles gewend raken. Het is de bedoeling dat leerlingen en docenten vooraf niet van het specifieke moment van een wapencontrole op de hoogte zijn. Vanzelfsprekend zijn zij via de schoolgids wel op de hoogte van het feit dat een preventieve wapencontrole kan worden uitgevoerd. Juist van die wetenschap alleen al gaat een sterk preventief effect uit, waardoor leerlingen geen wapens mee naar school nemen. Afhankelijk van het doel dat de schoolleiding voor ogen heeft, kan de politie bij een preventieve controle aanwezig zijn (signaalfunctie). Wanneer de politie bij een preventieve controle aanwezig zal zijn, is het noodzakelijk de gezagsdriehoek over de preventieve wapencontrole te informeren.

Uitvoering van de preventieve wapencontroles

Een wapencontrole kan op verschillende manieren worden uitgevoerd:

- Een steekproefsgewijze of volledige controle van kluisjes. Dit kan zowel in als buiten de aanwezigheid van leerlingen geschieden. In het laatste geval moet de school dan achteraf wel aan de (betreffende) leerlingen melden, dat hun kluisje is gecontroleerd.
- Controle van jassen en tassen. Dit kan het beste in de klas zelf plaatsvinden. Omdat het lastig/tijdrovend is om alle klassen en leerlingen te controleren, zal een aantal klassen steekproefsgewijs geselecteerd moeten worden. Afhankelijk van het doel van de wapencontrole kan worden gedacht aan probleemklassen (gerichte aanpak) en brugklassen (preventief en signaalfunctie).
- Controles rond de school, op het schoolplein en in de fietsenstalling. Te denken valt dan aan het controleren van fietstassen (in of buiten aanwezigheid van leerlingen) en de opbergruimte onder scooterzadels (in aanwezigheid van leerlingen in verband met het openen daarvan). Wanneer fietstassen gecontroleerd worden

zonder dat leerlingen hierbij aanwezig zijn, moet de school dit achteraf wel aan de leerlingen melden.

- Het personeel op school mag de leerlingen zelf (kleding en lichaam) niet fouilleren.

Medewerking aan de preventieve wapencontroles

Het is goed om vooraf na te denken over de consequenties voor leerlingen die weigeren mee te werken aan een preventieve wapencontrole. Wanneer preventieve wapencontroles in de schoolgids zijn opgenomen (zie voorbereidingsfase), hebben ouders/opvoeders en leerlingen zich automatisch verplicht hieraan hun medewerking te verlenen. De school kan leerlingen en hun ouders/opvoeders op deze basis aanspreken op het weigeren van medewerking.

Nazorg en flankerende maatregelen

Communicatie richting ouders/opvoeders en leerlingen

Als er een preventieve wapencontrole wordt uitgevoerd op school is dit binnen een paar minuten ook bekend via sociale media. Zorg er dus voor dat leerlingen en ouders/opvoeders weten dat dergelijke controles kunnen plaatsvinden in het kader van een veilige school. Natuurlijk is het daarnaast belangrijk om na afloop van een preventieve wapencontrole met ouders/opvoeders en leerlingen te communiceren waarom deze heeft plaatsgevonden. Eventueel kan ook aandacht worden besteed aan de opbrengst van de preventieve wapencontrole en eventuele vervolgacties die vanuit de school genomen zijn. Indien er wapens worden gevonden, zijn er meerdere stappen die de schoolleiding kan nemen of die namens de schoolleiding kunnen worden ondernomen.

Op hoofdlijnen gaat het om de volgende stappen:

- Informeren van de ouders/opvoeders van een leerling bij wie een wapen is aangetroffen.
- Het treffen van een sanctie, zoals een (voorwaardelijke) schorsing. Een schorsing mag maximaal één aaneengesloten week duren. Bij een schorsing langer dan een dag, moet het schoolbestuur de Inspectie van het Onderwijs schriftelijk informeren.
- Het in kennis stellen van de politie en het doorgeven van relevante informatie over feiten, omstandigheden en over de leerling.

Wanneer tijdens een preventieve controle een wapen wordt aangetroffen, is het nuttig hierover binnen de school openheid van zaken te geven. Hiermee kan worden voorkomen dat roddels en onjuistheden zich verspreiden en er (ten onrechte) een gevoel van onveiligheid onder leerlingen, ouders/opvoeders en docenten ontstaat.

11

Politie niet inschakelen of juist wel?

Het ene wapen is het andere niet. Een belangrijke vraag is met name hoe omgegaan moet worden met het aantreffen van dagelijkse gebruiksvoorwerpen die ook als wapen gebruikt kunnen worden (bijvoorbeeld een schroevendraaier).

Als richtlijn kan worden aangehouden dat er altijd aangifte zou moeten volgen na het aantreffen van wapens die concreet in de WWM genoemd staan en derhalve als illegaal wapen gelden. Bij twijfel is het verstandig om contact op te nemen met de politie(contactpersoon), die op basis van de specifieke situatie advies kan geven.

Acties politie bij het aantreffen van wapens

De politie kan, zoals eerder aangegeven, ter ondersteuning aanwezig zijn bij preventieve wapencontroles. Wanneer specifiek in de WWM opgenomen wapens worden aangetroffen, dienen deze in beslag genomen te worden door de politie. Daarnaast zou de school tot het doen van aangifte over moeten gaan. Wanneer aangifte wordt gedaan, maakt de politie proces-verbaal op tegen de leerling. Deze is dan formeel verdachte in een strafzaak, een feit waarover de politie de ouders/opvoeders en de leerling ook informeert. Wanneer de school geen aangifte wil doen maar wel ondersteuning van de politie wenst, kan de wijk- of jeugdagent hieraan tegemoetkomen in de vorm van het geven van advies over de verdere afhandeling. In overleg met de schoolleiding kan bijvoorbeeld worden besloten tot een gerichte individuele of projectmatige aanpak.

Acties OM bij het aantreffen van wapens

Wanneer aangifte is gedaan van illegaal wapenbezit en de politie proces-verbaal tegen een leerling heeft opgemaakt, moet het OM bepalen hoe een zaak wordt afgehandeld. Wanneer de schoolleiding als aangever optreedt, zal deze automatisch een terugkoppeling van het OM over de afhandeling van een strafzaak ontvangen.

Aanvullingen op de wapencontroles

Wanneer wapencontroles worden ingevoerd, verdient het aanbeveling dit te combineren met voorlichting over de gevaren van wapenbezit, de strafmaat en de noodzaak van wapencontroles. Er is een gratis leskaart beschikbaar die docenten kunnen gebruiken om wapenbezit in de klas bespreekbaar te maken. De voorlichting kan ook gericht zijn op de ouders/opvoeders. Voor hen kunnen informatieavonden worden georganiseerd. Ouders/opvoeders hebben immers een taak om ervoor te waken dat hun kinderen wapens bij zich dragen. Een folder waarin

puntsgewijs is opgenomen wat het veiligheidsbeleid inhoudt, kan onder de ouders/opvoeders worden verspreid. Op die manier kunnen ook ouders/opvoeders die niet op ouder- en informatieavonden komen, op de hoogte worden gesteld. Een andere manier om ouders/opvoeders te bereiken, is het bespreken van het veiligheidsbeleid bij het 'intake- c.q. kennismakingsgesprek' nadat de leerling en zijn ouders/opvoeders hem/haar hebben aangemeld voor de nieuwe school.

Wapens en groepsdruk

Op basis van voorbeelden uit het onderwijs is bekend dat wapenbezit en wapengebruik regelmatig te maken hebben met groepsgedrag en groepsdruk. Het monitoren van groepsdruk in het kader van het verbeteren van een veilig schoolklimaat is dus belangrijk. Het zou goed zijn om als school antwoorden te hebben op de volgende vragen:

- Ken je je leerling?
- Wat is er tot dusverre allemaal gebeurd in zijn of haar leven?
- Is hij of zij gevoelig voor groepsdruk?
- Waarom neemt hij of zij een wapen mee naar school?

PRAKTISCHE TIPS EN VOORBEELDEN

Praktisch materiaal om te lezen of te downloaden

Wanneer je op zoek bent naar praktische handreikingen, voorlichtings- of lesmateriaal om op school met het thema wapens aan de slag te gaan, kijk dan eens op de websites van de **Stichting School & Veiligheid** en de **Toolbox Wapens en Jongeren** van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid.

Vragen en antwoorden over veiligheid op school

Over het thema school en veiligheid is veel informatie beschikbaar.

- Hoe kan ik voorkomen dat wapens, drugs en/of alcohol de school in komen? **Lees op welke wijze je binnen de school hierop kan controleren**.
- Mogen jongeren eigenlijk een mes op zak hebben? **De politie geeft antwoord**.
- Wanneer doe je aangifte bij de politie en wanneer niet? Hoe maak je die afweging en hoe doe je eigenlijk aangifte? **Praktische informatie hierover**.
- Hoe maak ik wapenbezit in de klas bespreekbaar? **Gebruik de leskaart van het Openbaar Ministerie** om dit onderwerp met de leerlingen te bespreken.
- Is er ook een pakkende film over de risico's van wapenbezit en wapengebruik? De **korte film 'Scherp' (20 minuten)** gaat hier op indringende wijze op in.
- Hoe geef ik in mijn schoolgids aan dat de school samenwerkt met de politie? **Hier vind je praktische voorbeelden**.
- In de **Wet Veiligheid op school** staat dat scholen verplicht zijn zorg te dragen voor een veilige school.
- Waar vind ik een voorbeeld van een veiligheidsplan? Met het **Digitaal Veiligheidsplan** breng je het veiligheidsbeleid van jouw school in beeld. Dat is belangrijk, want sociale veiligheid op school is een belangrijke voorwaarde voor een goed leer- en werkklimaat.
- Een voorbeeld van een **veiligheidsconvenant** tussen de school en lokale partners is hier te vinden.

- Waar vind ik voorbeelden van preventieve aanpakken uit gemeenten die samen optrekken met scholen? De **Toolbox Wapens en Jongeren** van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid geeft diverse voorbeelden.
- Het is een situatie die veel docenten zullen herkennen: een leerling vertoont gedrag dat het gevoel oproept dat er iets niet in orde is. Vaak gaat het om een niet-pluisgevoel dat meer is gebaseerd op onderbuikgevoelens dan op zichtbare gedragingen. Wat kan ik hiermee doen? Het **niet-pluisinstrument** kan houvast bieden bij een gesprek hierover.
- Bij ingrijpende gebeurtenissen – zoals een wapenincident – kan ook het **calamiteitenteam van Stichting School en Veiligheid** ondersteuning bieden.
- Oefen als school hoe je omgaat met calamiteiten. De **simulatievideo's van de Stichting School & Veiligheid** kunnen het crisisteam daarbij helpen.

Vragen over veiligheid op school en de aanpak van jeugdcriminaliteit

- Heb je een andere vraag over sociale veiligheid op school? Neem dan voor informatie en advies contact op met de **helpdesk van de Stichting School & Veiligheid**. Zij zijn er onder andere voor leerkrachten, vertrouwenspersonen, schoolleiders, bestuurders, conciërges en veiligheidscoördinatoren.
- Heb je een vraag over jeugdcriminaliteit? Op de **Wegwijzer Jeugd en Veiligheid** en de **website vraag het de politie** vind je achtergrondinformatie, praktische aanwijzingen, tips en advies voor een passende aanpak.

Bronnen

- **Actieplan Wapens en Jongeren, 2020**
- **Monitor Jeugdcriminaliteit, 2021**
- **Sociale veiligheid in en rond scholen, 2018**
- **Wet veiligheid op school, 2015**

Bijlage 2

Omgaan met seksueel grensoverschrijdend gedrag in het onderwijs

ZO KLEIN ALS MOGELIJK
ZO GROOT ALS NODIG

INHOUDSOPGAVE

- VEILIGE EN OPEN CULTUUR
- STAPPENPLAN
- ONDERLEGGER
- VERTROUWENSPERSONEN
- MELD-, OVERLEG- EN AANGIFTEPLICHT
- WAT ZEGT DE WET?
- WAT MOET JE DOEN BIJ EEN MELDING?
- HANDELEN BIJ VALSE BESCHULDIGING
- ONDERSTEUNING

- INTRO CHECKLISTS PREVENTIE EN HANDELEN
- CHECKLIST PREVENTIE SGG
  - TUSSEN MEDEWERKERS
  - TUSSEN MEDEWERKER EN LEERLING
  - TUSSEN LEERLINGEN
- CHECKLIST HANDELEN SGG
  - TUSSEN MEDEWERKERS
  - TUSSEN MEDEWERKER EN LEERLING
  - TUSSEN LEERLINGEN

- COLOFON

Wat schoolleiders en bestuurders moeten weten over het voorkomen van seksueel grensoverschrijdend gedrag - en wat te doen bij mogelijke incidenten

Seksueel grensoverschrijdend gedrag en machtsmisbruik komen ook op school voor. Tussen medewerkers en leerlingen, maar ook tussen medewerkers onderling en tussen leerlingen onderling. In deze folder staat wat je moet weten om een veilige en open cultuur binnen de school te bevorderen.

Wat doe jij om seksueel grensoverschrijdend gedrag te voorkomen? En wat kun je en moet je doen als het toch plaatsvindt?

VEILIGE EN OPEN CULTUUR

Bij het voorkomen van seksueel grensoverschrijdend gedrag staat het werken aan een veilige en open cultuur voorop. Een open cultuur voor relaties en seksualiteit, waarbinnen gewerkt wordt aan reflecterend vermogen over hoe gedrag op leerlingen kan overkomen, vergroot de ruimte voor onderlinge feedback. Bovendien vermindert een open cultuur bij collega's de schroom om bij jou als schoolleider of bestuurder een incident te melden. Ook heb je dan zelf waarschijnlijk minder schroom om te overleggen met de Vertrouwensinspectie.

Neem het werken aan seksuele integriteit daarom expliciet op in het sociaal veiligheidsplan en de pedagogische visie van de school. Dat ondersteunt collega's ook in hun professionele verantwoordelijkheid. Schoolmedewerkers zijn zo beter gesteund om te werken aan hun eigen voorbeeldrol en om daarop met elkaar te reflecteren.

STAPPENPLAN

Om snel en zorgvuldig te kunnen handelen bij een vermoeden van seksueel grensoverschrijdend gedrag is het nodig dat de school een stappenplan heeft klaarliggen. Dit geeft houvast en handvatten op het moment dat het erop aankomt.

Een stappenplan is een neerslag van een aantal activiteiten dat samen met collega's en leerlingen wordt uitgevoerd. De belangrijkste vind je in de checklist in deze folder. Bij al die punten is het belangrijk om ze met elkaar uit te voeren, want zo wordt iedereen er eigenaar van. Bespreek bijvoorbeeld ook met leerlingen hoe afspraken worden gecommuniceerd in de school.

Een stappenplan bevat ook een communicatielijn naar leerlingen, ouders en derden die nodig zijn wanneer er onrust ontstaat. Het bevat tevens stappen die worden ondernomen naar de media omwille van de veiligheid van alle betrokkenen. Het beschrijft daarnaast de gedragsafspraken die, bij voorkeur aan het begin van het jaar, met leerlingen en personeelsleden zijn gemaakt, ook met het oog op seksueel integer en fysiek gedrag. Het stappenplan houdt rekening met grensoverschrijdend gedrag van leerlingen onderling.

ONDERLEGGER

Het stappenplan van de school heeft bij voorkeur een onderlegger in het sociaal veiligheidsplan van de school. Scholen maken wel eens de vergissing om seksuele integriteit daarin niet op te nemen, omdat het vanzelfsprekend is dat seksueel grensoverschrijdend gedrag niet geoorloofd is.

Het wel expliciet opnemen stimuleert echter de bewustwording dat het creëren van sociale veiligheid rond relaties en seksualiteit meer is dan het voorkomen van onveiligheid: het gaat om werken aan seksuele integriteit.

De onderlegger geeft ook een basis om met het team vast te stellen op welke manier de bespreekbaarheid van relaties en seksualiteit onderdeel is van de pedagogische visie van de school en de pedagogische opdracht van het team. De reactie van leraren op contacten over relaties en seksualiteit tussen leerlingen en personeelsleden, leerlingen onderling en personeelsleden onderling, heeft grote impact op de ontwikkeling van seksuele integriteit.

VERTROUWENSPERSONEN

Maak in de school de interne vertrouwenspersoon zichtbaar en benaderbaar voor alle leerlingen. Het is belangrijk dat een leerling die slachtoffer is geworden van seksueel grensoverschrijdend gedrag weet dat deze bij de vertrouwenspersoon terecht kan. Deze persoon kan de leerling bijstaan bij de klacht of doorverwijzen als er meer zorg nodig is. Maak in de school de externe vertrouwenspersoon zichtbaar en benaderbaar voor alle medewerkers, zodat een medewerker die slachtoffer is geworden van seksueel grensoverschrijdend gedrag weet dat deze bij de vertrouwenspersoon terecht kan. Deze persoon kan de medewerker bijstaan en begeleiden bij de klacht.

Bekijk hiervoor ook de leidraad over hoe je als bestuurder of schoolleider de positie van de vertrouwenspersoon binnen de school kunt versterken. MEER INFO ->

MELD-, OVERLEG- EN AANGIFTEPLICHT

De meld-, overleg- en aangifteplicht bij een vermoeden van seksueel grensoverschrijdend gedrag bij een minderjarige leerling in het onderwijs zorgt ervoor dat slachtoffers zorgvuldig en goed geholpen kunnen worden. In de praktijk blijkt dat deze verplichting soms ook zorgt voor krampachtig gedrag van schoolmedewerkers richting collega's en leerlingen. Het tegendeel is uiteraard de bedoeling van deze regeling. De meld-, overleg- en aangifteplicht is juist onderdeel van een veilige en open cultuur en zorgt ervoor dat ook bij een vermoeden van seksueel grensoverschrijdend gedrag de juiste stappen kunnen worden genomen.

WAT ZEGT DE WET?

De Wet bestrijding seksueel misbruik en seksuele intimidatie in het onderwijs wordt ook wel de Meld-, overleg- en aangifteplicht genoemd. Deze wet bestaat sinds 1999 en verplicht alle medewerkers die het vermoeden hebben van, of informatie krijgen over, een mogelijk zedendelict door een medewerker van de school jegens een minderjarige leerling om dit onmiddellijk door te geven aan het bevoegd gezag.

De meld-, overleg- en aangifteplicht is bedoeld om zorgvuldig en tijdig stappen te kunnen zetten die in het belang zijn van de veiligheid van alle betrokkenen.

Een situatie van mogelijk seksueel grensoverschrijdend gedrag is immers kwetsbaar. Daarom is verplicht dat ook als iemand slechts een vermoeden heeft, dat wel wordt gemeld bij jou als bevoegd gezag. Dat voorkomt dat collega's zelf op onderzoek uitgaan, en voorkomt ook uitstel of onderlinge bespreking.

WAT MOET JE DOEN BIJ EEN MELDING?

1. WEES DISCREET

Het is essentieel dat een melding bij zo min mogelijk mensen bekend wordt. Bespreek dit met de betrokkenen en dus ook met de ouders van de leerling(en). Zo beschermt de meld- en overlegplicht de betrokken medewerker en de leerling mocht er sprake zijn van een vals vermoeden. Mochten er geruchten ontstaan in de klas of op school, zorg dan voor sturing. Maak leerlingen duidelijk welke gevolgen opmerkingen over de klager of beklaagde kunnen hebben.

2. OVERLEG MET EEN DESKUNDIGE

Overleg daarna meteen met de Vertrouwensinspectie (0900-1113111) MEER INFO ->. Ga niet zelf op onderzoek uit, maar overleg met de deskundige of er sprake is van een redelijk vermoeden en welke stappen er moeten worden gezet. Bij een redelijk vermoeden moet aangifte worden gedaan. De zedenpolitie doet vervolgens onderzoek naar wat er precies is gebeurd. Pas wanneer het vermoeden waar blijkt te zijn, worden eventueel ook anderen dan de betrokkenen op de hoogte gesteld. Houd het dus zo klein als mogelijk en zo groot als nodig.

3. SCHAKEL DE POLITIE ALS EERSTE IN

Het is het beste om bij een redelijk vermoeden, na overleg met de Vertrouwensinspectie, altijd eerst de politie in te schakelen. Wanneer een onafhankelijk bureau als eerste onderzoek doet, kan de politie daarna aangeven dat ze geen onderzoek meer wil doen. De politie doet altijd beperkt onderzoek; breder onafhankelijk onderzoek (zoals naar de schoolcultuur) kan altijd nog volgen.

4. LET OP DE TAAL DIE JE GEBRUIKT

Het is belangrijk dat je vanaf het moment van de melding ook in taal verstandig handelt. Spreek wanneer iemand nog niet schuldig is bevonden en er nog geen aangifte is gedaan, over 'beklaagde'.
Op het moment dat aangifte is gedaan, gaat het over 'aangeklaagde'.
Op moment dat de persoon schuldig is bevonden, gaat het over 'schuldige'. Degene die een klacht doet over grensoverschrijdend gedrag, is de klager. Op het moment dat het vermoeden waar blijkt te zijn, wordt dat 'slachtoffer'.

HANDELEN BIJ VALSE BESCHULDIGING

In het overleg met de Vertrouwensinspectie krijgt het bestuur en de schoolleiding een handelingsadvies. Het kan bijvoorbeeld zijn dat er nog meer duidelijkheid moet worden verkregen. De adviezen verschillen per situatie, want soms zijn de feiten helder en soms niet. Na uitvoering van de adviezen kan blijken dat wat is gemeld aantoonbaar niet is gebeurd. Dan is er sprake van een valse beschuldiging. De school heeft dan de taak om de onterecht beklaagde te rehabiliteren en om op te treden naar de persoon die de valse melding heeft gedaan. Ook herstel van de open cultuur is in zo'n geval erg belangrijk.

AANGIFTE LEIDT NIET TOT STRAFRECHTELIJKE OPVOLGING

Het komt voor dat er na het doen van aangifte bij een redelijk vermoeden van een strafbaar feit geen strafrechtelijke procedure volgt. Dit kan bijvoorbeeld zijn omdat de politie onvoldoende bewijs vindt; het politieonderzoek wordt dan tussentijds gestaakt. Ook kan het aangegeven grensoverschrijdende gedrag niet strafbaar zijn volgens het Wetboek van Strafrecht.

Dit betekent niet dat er geen arbeidsrechtelijke maatregelen genomen kunnen worden. Mocht blijken dat het betrokken personeelslid gewoon werkzaam kan blijven, dan zal het vertrouwen bij de betrokkenen onderling moeten worden hersteld.

Herstel van vertrouwen begint in kleine kring: begin als schoolleider of bestuurder het gesprek met het betrokken personeelslid, degene die heeft gemeld, de personen die de zedenpolitie heeft gesproken en alle anderen die deze situatie onverhoopt toch ter ore is gekomen. Is het gerucht breder bekend geworden in de school, dan zul je als schoolleider of bestuurder extra moeten inzetten op het creëren van een open cultuur waarin het praten over seksueel integer gedrag mogelijk is. In een dergelijke cultuur kan dan besproken worden wat er is gebeurd. Hierbij is het betrokken personeelslid degene die in belangrijke mate bepalend is voor de stappen die worden genomen.

Medewerkers in het onderwijs zijn wettelijk verplicht een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) te overleggen aan hun werkgever. Een VOG is daarmee een voorwaarde voor een benoeming in het onderwijs. Deze wordt slechts eenmalig overlegd en niet meer vernieuwd.

Niet alleen leraren, maar ook andere medewerkers (met taak belaste personen) in en rond de school moeten een VOG hebben. Hieronder vallen onderwijsondersteunend personeel, hulpouders, een hovenier, aannemer, vrijwilligers en stagiaires. Door periodiek een nieuwe VOG te vragen, maak je inzichtelijk wanneer een personeelslid zich buiten de school oneigenlijk heeft gedragen.

ONDERSTEUNING

Onderstaande landelijke organisaties of programma's kunnen je ondersteunen bij het voorkomen van seksueel grensoverschrijdend gedrag en het handelen bij incidenten.

School & Veiligheid, expertisecentrum voor sociale veiligheid in het onderwijs. Stichting School & Veiligheid ondersteunt scholen bij het bevorderen van een sociaal veilig klimaat door middel van actuele informatie en deskundig advies. Werken aan seksuele integriteit bij leraren en leerlingen onderling maakt daar onderdeel van uit. MEER INFO ->

Rutgers, expertisecentrum seksualiteit. Rutgers ondersteunt onderwijsprofessionals bij het bespreekbaar maken van seksualiteit. Met lespakketten en tools voor tijdens de les en met trainingen, e-learnings en andere deskundigheidsbevordering voor leerkrachten, schoolleiding en ondersteunend personeel. MEER INFO ->

De Gezonde School. Programma om scholen te ondersteunen op thema's van gezondheid, waaronder het thema Relaties & Seksualiteit. De Gezonde School geeft ondersteuning door middel van lokaal schooladvies voor beleid, educatie, schoolomgeving en zorg. MEER INFO ->

Nederlands Jeugdinstituut. Deelt kennis over wat wel en niet werkt bij opgroeien. MEER INFO ->

LAKS. Het LAKS geeft advies aan leerlingen als zij met een vraag of klacht bellen en/of mailen. Zij kunnen je verder op weg helpen met wie je in gesprek kunt gaan en welke andere partijen handig zijn om te benaderen. MEER INFO ->

Ouders & Onderwijs, informatiepunt voor ouders. Biedt ouders advies en ondersteuning over onderwijs en de school van hun kind, ook over sociale veiligheid en bij (vermoeden van) seksueel overschrijdend gedrag. Neem voor een persoonlijk advies contact op met het adviespunt via 088-6050101 of vraag@oudersenonderwijs.nl. MEER INFO ->

PREVENTIE SGG

Halt. Geeft schoolvoorlichtingen vanuit de missie om jeugdcriminaliteit te voorkomen en te bestraffen. MEER INFO ->

Vertrouwensinspectie. Voor overleg en advies bij seksueel, psychisch of fysiek geweld, discriminatie en radicalisering in onderwijs en kinderopvang, of bij een vermoeden daarvan. MEER INFO ->

PREVENTIE & HANDELEN SGG

Centrum Seksueel Geweld. Multidisciplinaire professionele hulp aan iedereen die een ongewenste seksuele ervaring heeft meegemaakt. Centrum Seksueel Geweld is ook voor professionals die te maken krijgen met een slachtoffer van seksueel geweld. MEER INFO ->

Slachtofferhulp Nederland. Voor slachtoffers, helpers en professionals die te maken krijgen met een misdrijf. MEER INFO ->

Help Wanted. Advies bij online seksueel misbruik. MEER INFO ->

HANDELEN SGG

CHECKLISTS PREVENTIE EN HANDELEN

In de onderstaande checklists hebben we de aandachtspunten voor bestuurders en schoolleiders vermeld rondom seksueel grensoverschrijdend gedrag in de school. Lees op deze pagina van School & Veiligheid voor meer inspiratie bij de aandachtspunten.

MEER INFO ->

De eerste checklist gaat over preventie en wat je kunt doen ter voorkoming van seksueel grensoverschrijdend gedrag in de school.

De tweede gaat over wat je kunt en moet doen als je vermoedt dat er sprake is van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Hierbij hebben we duidelijk aangegeven welke verschillen er zijn in aandacht bij gedrag 'tussen medewerker en medewerker', 'tussen medewerker en leerling' en tussen 'leerling en leerling'.

De aandachtspunten die blauw zijn gekleurd, betekenen dat het gaat om wettelijke (en dus normatieve) bepalingen.

Onder medewerkers vallen niet alleen leraren, maar ook de directeur, ib'er, onderwijsondersteuner, stagiaire, conciërge, hulpouder, overblijfouder, en iedereen die binnen de muren van de school een verantwoordelijkheid draagt naar leerlingen. In de wet wordt gesproken over 'een ten behoeve van de school met taken belast persoon'

CHECKLIST PREVENTIE

CHECKLIST HANDELEN

CHECKLIST PREVENTIE SEKSUEEL GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG

CHECKLIST HANDELEN SEKSUEEL GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG

CHECKLIST PREVENTIE SGG

Werk aan een positieve cultuur van seksuele integriteit

PREVENTIE SGG TUSSEN MEDEWERKERS

- ✔ Stel een stappenplan op over hoe je moet handelen bij seksueel grensoverschrijdend gedrag of bij een vermoeden daarvan.
- ✔ Maak bespreekbaarheid van relaties en seksualiteit tot onderdeel van je pedagogische visie als team.
- ✔ Neem het bevorderen van seksuele integriteit expliciet op in het sociaal veiligheidsplan.
- ✔ Maak de externe vertrouwenspersoon tot voorkeursloket voor klachten van leraren.
- ✔ Licht je team in over de klachtenprocedure bij ongewenst gedrag.
- ✔ Vraag met enige regelmaat nieuwe VOG's aan voor iedere medewerker.
- ✔ Win referenties in bij de vorige werkgever bij het opvullen van een vacature.

PREVENTIE SGG TUSSEN MEDEWERKER EN LEERLING

- ✔ Monitor de veiligheidsbeleving van leerlingen met het oog op relaties en seksualiteit.
- ✔ Neem het bevorderen van seksuele integriteit expliciet op in het sociaal veiligheidsplan.
- ✔ Maak binnen je team afspraken over wenselijk gedrag naar leerlingen en over omgevingsaspecten bij leerlingbegeleiding (zoals een opendeurbeleid of het vierogenprincipe).
- ✔ Zorg dat deze afspraken vastgelegd worden in een gedragscode of schoolreglement.
- ✔ Laat geregeld gedrag naar leerlingen op individueel en/of teamniveau bespreken op een open, wederkerig lerende en niet-beschuldigende manier. Geef dit plaats in een lesobservatie-instrument.
- ✔ Zorg ervoor dat in de zorgstructuur van de school expertise aanwezig is voor zorg in situaties van seksueel grensoverschrijdend gedrag.
- ✔ Maak de interne vertrouwenspersoon tot voorkeursloket voor klachten van leerlingen.
- ✔ Licht je team voor over de meld-, overleg- en aangifteplicht.
- ✔ Vraag met enige regelmaat nieuwe VOG's aan voor iedere medewerker.
- ✔ Win referenties in bij de vorige werkgever bij het opvullen van een vacature.

CHECKLIST PREVENTIE SGG

Werk aan een positieve cultuur van seksuele integriteit

PREVENTIE SGG TUSSEN LEERLINGEN

- ☑ Stel een stappenplan op over hoe je moet handelen bij seksueel grensoverschrijdend gedrag of bij een vermoeden daarvan.
- ☑ Maak bespreekbaarheid van relaties en seksualiteit tot onderdeel van je pedagogische visie als team.
- ☑ Laat in het onderwijscurriculum seksuele vorming in een doorlopende leerlijn terugkomen.
- ☑ Bespreek met je team hoe collega's gezamenlijk leerlingen ondersteunen bij het leren van seksueel integer gedrag.
- ☑ Borg dat het team met leerlingen periodiek bespreekt welk seksueel en fysiek gedrag onderling wenselijk en acceptabel is.
- ☑ Laat deze afspraken vastleggen in gedragsregels of het schoolreglement.
- ☑ Monitor de veiligheidsbeleving van leerlingen met het oog op relaties en seksualiteit.
- ☑ Neem het bevorderen van seksuele integriteit expliciet op in het sociaal veiligheidsplan.
- ☑ Zorg ervoor dat het team kennis bezit over seksuele ontwikkeling en instrumenten die gedrag kunnen duiden.
- ☑ Zorg ervoor dat het team signalen van seksueel grensoverschrijdend gedrag kan herkennen.
- ☑ Laat je team bewust pedagogisch handelen bij wel en niet reageren op situaties van seksuele integriteit in de klas en op school.
- ☑ Zorg ervoor dat in de zorgstructuur van de school expertise aanwezig is voor zorg in situaties van seksueel grensoverschrijdend gedrag.
- ☑ Licht je team in over de klachtenprocedure bij ongewenst gedrag

CHECKLIST PREVENTIE
CHECKLIST HANDELEN
INHOUDSOPGAVE

CHECKLIST HANDELEN SGG

Handel prudent bij vermoeden van seksueel grensoverschrijdend gedrag

HANDELEN BIJ SGG TUSSEN MEDEWERKERS

- ☑ Bepaal of een crisisteam nodig is en zet deze op.
- ☑ Tref desgewenst een arbeidsrechtelijke maatregel en leg deze vast in het personeelsdossier. Voor de veiligheid kan de beklaagde (tijdelijk) van school geweerd worden.
- ☑ Zorg voor de juiste ondersteuning van de klager, maar ook van de aangeklaagde.
- ☑ Stel bij een terechte beschuldiging alle betrokkenen in en buiten de school op de hoogte.
- ☑ Wijs de klager op de mogelijkheid om zelf aangifte te doen.
- ☑ Denk na over de informatievoorziening via pers en sociale media. Bereid een woordvoeringslijn voor (pers, ouders en leerlingen) die gebruikt kan worden wanneer dit nodig is.
- ☑ Zorg bij een valse beschuldiging voor herstel van vertrouwen met de beklaagde en de betrokkenen die kennis hebben van de situatie.
- ☑ Ga na of de getroffen arbeidsrechtelijke maatregel nog passend is.
- ☑ Onderzoek op school, wanneer het proces is afgerond, op welke wijze een positieve cultuur van seksuele integriteit kan worden bevorderd.
- ☑ Raadpleeg de vertrouwenspersoon als adviseur voor veiligheidsbeleid ook ten aanzien van seksuele integriteit.

CHECKLIST HANDELEN SGG

Handel prudent bij vermoeden van seksueel grensoverschrijdend gedrag

HANDELEN BIJ SGG TUSSEN MEDEWERKER EN LEERLING

DE MELD-, OVERLEG- EN AANGIFTEPLICHT:

* Collega's moeten een mogelijk vermoeden van of informatie over een zedendelict gepleegd door een medewerker van de school jegens een minderjarige leerling onmiddellijk melden bij jou als bevoegd gezag.
* Zorg ervoor dat de melding bij zo min mogelijk mensen bekend wordt.
* Als bevoegd gezag overleg je direct met de vertrouwensinspecteur op basis van de dan bekende informatie. Doe niet zelf onderzoek voor dit overleg heeft plaatsgevonden.
* Je kunt de leerling en de ouder(s) indien gewenst laten bijstaan door de vertrouwenspersoon.
* Wanneer sprake is van een redelijk vermoeden van een strafbaar feit, informeer je de leerling, de ouder(s) van de leerling en aangeklaagde schoolmedewerker dat de school aangifte doet.
* Je doet aangifte bij de politie.
* Wijs de klager op de mogelijkheid om zelf aangifte te doen.
* Je laat de zedenpolitie waarheidsvinding doen.

- ☑ Bepaal of een crisisteam nodig is en zet deze op.
- ☑ Tref desgewenst een arbeidsrechtelijke maatregel en leg deze vast in het personeelsdossier. Voor de veiligheid kan de beklaagde (tijdelijk) van school geweerd worden.
- ☑ Zorg voor de juiste ondersteuning van de klager, maar ook van de aangeklaagde.
- ☑ Stel bij een terechte beschuldiging alle betrokkenen in en buiten de school op de hoogte.
- ☑ Denk na over de informatievoorziening via pers en sociale media. Bereid een woordvoeringslijn voor (pers, ouders en leerlingen) die gebruikt kan worden wanneer dit nodig is.
- ☑ Zorg bij een terechte beschuldiging voor goede nazorg voor het slachtoffer, de ouders, maar ook voor de schuldige.
- ☑ Zorg bij een valse beschuldiging voor herstel van vertrouwen met de beklaagde en de betrokkenen die kennis hebben van de situatie.
- ☑ Ga na of de getroffen arbeidsrechtelijke maatregel nog passend is.
- ☑ Onderzoek op school, wanneer het proces is afgerond, op welke wijze een positieve cultuur van seksuele integriteit kan worden bevorderd.
- ☑ Raadpleeg de vertrouwenspersoon als adviseur voor veiligheidsbeleid ook ten aanzien van seksuele integriteit.

CHECKLIST HANDELEN SGG

Handel prudent bij vermoeden van seksueel grensoverschrijdend gedrag

HANDELEN BIJ SGG TUSSEN LEERLINGEN

- ☑ Zorg voor de juiste ondersteuning van de klager, maar ook van de aangeklaagde.
- ☑ Stel bij een terechte beschuldiging alle betrokkenen in en buiten de school op de hoogte.
- ☑ Denk na over de informatievoorziening via pers en sociale media. Bereid een woordvoeringslijn voor (pers, ouders en leerlingen) die gebruikt kan worden wanneer dit nodig is.
- ☑ Zorg bij een terechte beschuldiging voor goede nazorg voor het slachtoffer, de ouders, maar ook voor de schuldige.
- ☑ Zorg bij een valse beschuldiging voor herstel van vertrouwen met de beklaagde en de betrokkenen die kennis hebben van de situatie.
- ☑ Onderzoek op school, wanneer het proces is afgerond, op welke wijze een positieve cultuur van seksuele integriteit kan worden bevorderd.
- ☑ Raadpleeg de vertrouwenspersoon als adviseur voor veiligheidsbeleid ook ten aanzien van seksuele integriteit.

Colofon:
Deze publicatie is een gezamenlijk product van PO-Raad, VO-raad, Stichting School & Veiligheid, Vertrouwensinspectie, Sectorraad Praktijkonderwijs, Sectorraad GO en Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Najaar 2022

Na de schok ...

Informatie voor scholen en leerkrachten

GHOR
ROTTERDAM - RIJNMOND

GGD
Rotterdam-
Rijnmond

Na de schok...

Niemand is echt voorbereid op een schokkende gebeurtenis en als het gebeurt heeft dat ingrijpende gevolgen. Als leerkrachten samen met kinderen een aangrijpende gebeurtenis meemaken, is dat voor hen dubbel zo moeilijk. Zij hebben dan niet alleen te maken met hun eigen reacties en verdriet, maar willen ook de kinderen zo goed mogelijk steunen. Wat kunt u doen om uw leerlingen zo goed mogelijk te helpen? Daarover gaat deze folder. Deze folder heeft geen betrekking op kinderen die herhaaldelijk en langdurig getraumatiseerd zijn, zoals incestslachtoffers.

Wat zijn schokkende gebeurtenissen?

Soms krijgen kinderen of jongeren plotseling te maken met dood, geweld, bedreiging of afscheid. Dit zijn gebeurtenissen die van buitenaf komen, van korte duur zijn maar een geweldige indruk achterlaten. Maar ook ogenschijnlijk minder ernstige gebeurtenissen kunnen diepe indruk maken, zoals:

- echtscheiding ouders
- overlijden van familielid, kennis, vriend(in) of huisdier
- seksueel misbruik
- verhuizen naar andere stad of streek
- een nieuwe school
- ziekte van het kind zelf of van vader of moeder
- werkloosheid of arbeidsongeschiktheid van vader of moeder
- geweld op tv
- agressie, bijvoorbeeld vechtpartij op straat
- inbraak
- gepest worden op school
- geslagen worden, door kinderen of volwassenen

Kinderen hebben tijd nodig om ingrijpende, schokkende gebeurtenissen te verwerken. Naarmate het kind de schok beter verwerkt, zal het er minder last van hebben. U kunt hierbij helpen.

Tijdens en vlak na de gebeurtenis

Op het moment zelf reageren de mees- te kinderen zonder erbij na te denken. Ze schakelen als het ware de automatische piloot in. Hierdoor doen ze geen domme of gevaarlijke dingen en komen ze de situatie zo goed mogelijk door. Het is heel normaal dat kinderen zich tijdens de gebeurtenis gevoelsmatig afsluiten. De manier waarop verschilt per kind. De een voelt zich onwerkelijk en anders dan normaal of heeft het idee naar een film te kijken. De ander voelt juist niets en staat verstijfd van schrik. Een enkel kind raakt in paniek of kan gevoelens van woede niet onderdrukken.

Als de eerste schok voorbij is ontstaat eerst ongeloof en verbijstering. Daarna komen vaak heftige reacties zoals angst, boosheid, verdriet, trillen of beven. Deze reacties duren een tijdje. Bij het ene kind een paar minuten, bij het andere een paar uur of een paar dagen. Soms uit het kind deze gevoelens helemaal niet. Het blijft als het ware bevroren in de toestand van tijdens de schokkende gebeurtenis. Zeg dan duidelijk en krachtig tegen het kind dat alles voorbij is en dat het veilig is. Al deze reacties zijn normaal en nodig om de gebeurtenis te verwerken.

Wanneer het kind geen bijzondere reacties vertoont, wil dat niet zeggen dat de verwerking niet goed gaat. Ieder kind reageert immers anders.

Enige tijd na de schokkende gebeurtenis

Er kunnen verschillende klachten ontstaan die horen bij het verwerkingsproces. Verwerken kost tijd en meestal lukt het om op eigen kracht of met hulp van directe omgeving te herstellen. Afhankelijk van de leeftijd kunnen de volgende verschijnselen en klachten optreden:

- slapeloosheid, nachtmerries en bedplassen
- veel of weinig eten, buikpijn
- plotseling teruggetrokken, agressief of druk gedrag, zich jonger gedragen
- minder contact met vriendjes en vriendinnetjes, vaak binnen blijven
- niet naar school willen, leerproblemen en moeilijkheden met concentreren
- minder interesse in hobby's en andere bezigheden
- sterke angstgevoelens, schrikachtigheid, bang voor allerlei geluiden
- huilen zonder directe aanleiding
- somberheid, negatief zelfbeeld
- herbeleving van de gebeurtenis in spelsituaties

Mogelijke reacties per leeftijdscategorie

Peuters en kleuters

- kunnen zich hulpeloos en passief gedragen en (scheidings)angsten hebben
- lijken minder snel van begrip en verwarren zaken
- hebben moeite dingen onder woorden te brengen
- gaan weer bedplassen, slechter praten en slapen, minder eten en buiten spelen

Kinderen op de basisschool

- voelen zich verantwoordelijk voor de gebeurtenis en kunnen schuldgevoelens hebben
- reageren sterk op voorvallen die ze herinneren aan wat er gebeurd is
- merken verdriet en angst bij anderen en zijn daar bezorgd over
- vertonen lichamelijke klachten

Adolescenten

- kunnen zich schamen of schuldig voelen
- kunnen agressiever en brutaler zijn
- staan meer open voor roken, alcohol en drugs
- neigen tot zeer uitgesproken veranderingen en beslissingen

Het kan zijn dat kinderen pas na enkele maanden deze klachten en verschijnselen gaan vertonen. Misschien heeft u de gebeurtenis zelf al verwerkt. Het kan zijn dat u daardoor de klachten van uw leerlingen niet in verband brengt met de schokkende gebeurtenis.

Wat kunt u doen?

- Bied het kind een vertrouwde omgeving en pak het dagelijkse ritme weer op. Blijf bij het gebruikelijke rooster, inclusief de leuke dingen, om de aandacht naar de normale situatie te verzetten. Het kind krijgt daardoor een gevoel van rust en veiligheid.

- Nodig het kind uit om te vertellen en luister. Kinderen hebben behoefte aan herkennende en geruststellende reacties. De ene leerling wil wel praten over wat er gebeurd is, de ander niet. Bij de een maakt dat emoties los, terwijl een ander er redelijk onbewogen onder blijft. Al deze verschillen tussen leerlingen zult u moeten herkennen en respecteren.

- Heb begrip voor al hun verschillende reacties en emoties. Deze zijn begrijpelijk en normaal. Ze kunnen prikkelbaarder zijn en daardoor plotseling kwaad worden. De kwaadheid is gericht op de directe omgeving maar is niet zo bedoeld. U moet het ook accepteren als een kind weinig of geen emoties toont.

- Activiteiten die kunnen helpen bij het verwerken van een schokkende gebeurtenis zijn:
  - Kringgesprekken houden; eventueel kunt u medewerkers van GGZ of Slachtofferhulp Nederland hierbij inschakelen
  - kinderen laten tekenen of schrijven over wat er gebeurd is
  - een dagboek of schoolkrant maken met tekeningen, gedichten en verhalen met ervaringen
  - materialen aanbieden om mee te spelen die associaties oproepen met de gebeurtenis

Verwerken kost tijd. Begeleid de kinderen hierbij zo lang als nodig is. Leerlingen met een andere culturele achtergrond hebben mogelijk andere manieren van omgaan met verdriet. Leer deze ook kennen en vraag hiervoor begrip bij de andere kinderen.

Als een kind overlijdt

Als een van uw leerlingen overlijdt, betekent dat voor de andere kinderen en voor u een ingrijpende verandering in de klas. Ook dan moeten de kinderen hierover kunnen praten. Wat kan helpen bij de rouwverwerking is het betuigen van condoleance aan de familie, of het organiseren van een herdenkingsdienst. De schoolbank van de overleden leerling kan gebruikt worden als plek om afscheid te nemen, bijvoorbeeld met bloemen, foto's en kaarsen. Ook kunt u symbolen gebruiken die herinneren aan de overleden leerling.

Wat juist niét helpt

U kunt veel doen om het verwerken te bevorderen. U kunt beter niet zeggen: "Probeer het maar te vergeten. Denk er niet zo vaak aan. Kijk naar de toekomst, naar de mooie dingen" enz. Kinderen voelen zich hierdoor niet serieus genomen. Door een te lauwe of te algemene reactie van de leerkracht kan de leerling dichtklappen. Hetzelfde geldt als een leerling te veel gestimuleerd wordt om erover te vertellen. Met name klasgenoten zijn hier soms erg hardnekkig in. Door een gedetailleerd verslag van de gebeurtenis krijgen kinderen nieuwe informatie, waardoor verwerkte dingen weer terugkomen. Het kind moet dan opnieuw beginnen met verwerking of zakt zelfs nog verder weg.

Hoe gaat het met ú?

U reageert zelf ook op de schokkende gebeurtenis. Misschien voelt u zich schuldig, wilt u er niet over praten of heeft u veel verdriet. Of u heeft angstgevoelens en u wilt de kinderen niet uit het oog verliezen. Praat hierover met collega's of partner. Zij kunnen ook van belang zijn als het u zelf niet lukt om de kinderen te ondersteunen.

Rol van de ouders

De meeste kinderen kunnen heel direct praten over hun ervaringen. Voor sommige leerlingen is dat niet voldoende, zij blijven bezig met de gebeurtenis. Zij zullen langer klachten of verschijnselen hebben. Maar als klachten langer dan enkele maanden aanhouden, zijn de ouders de aangewezen personen om de huisarts in te schakelen en eventueel professionele hulp te vragen. U heeft hierin een signalerende functie. U kunt dus zelf contact opnemen met de ouders of raad vragen aan professionele hulpverleners.

Dit is een gezamenlijke uitgave van
GHOR en GGD Rotterdam Rijnmond
www.ggdrotterdamrijnmond.nl/professionals/kleinschalige-incidenten

www.vr-rr.nl/over/rc/ghor/pshor

Versie februari 2021